

WÓJT GMINY TRZESZCZANY

ZAŁĄCZNIK NR 5
DO UCHWAŁY NR LXVII/395/2024
RADY GMINY TRZESZCZANY
Z DNIA 22 LUTEGO 2024 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZESZCZANY**

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA

tekst jednolity

2023 R.

Zmiany, wprowadzone na podstawie procedury zainicjowanej Uchwałą Nr XLI/255/2022 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 22 lipca 2022 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzeszczany, oznaczone zostały kursywą.

Spis treści

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony /art.10 ust. 1 pkt 1 i 2/	4
1.1. Informacje ogólne	4
1.2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu	4
1.3. Podział administracyjny gminy	5
1.4. Stan ładu przestrzennego gminy i wymogów jego ochrony	5
1.5. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Trzeszczany	6
1.6. Potencjalne konflikty przestrzenne	6
2. Uwarunkowania wynikające z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy /art. 10 ust. 1 pkt 2a/	7
3. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego /art.10 ust. 1 pkt 3/	11
3.1. Położenie	11
3.2. Budowa geologiczna	11
3.3. Wody powierzchniowe	11
3.4. Wody podziemne	14
3.5. Gleby	16
3.6. Flora	16
3.7. Fauna	17
3.8. Warunki klimatyczne	17
3.8.1. Jakość powietrza atmosferycznego	17
3.9. Zasoby środowiska przyrodniczego i ich ochrona prawna	18
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej /art.10 ust. 1 pkt 4 / 19	19
5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych /art.10 ust. 1 pkt 4a/	35
6. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia /art.10 ust. 1 pkt 5/	35
6.1. Sytuacja demograficzna	35
6.2. Struktura wieku	36
6.3. Struktura płci	37
6.4. Przyrost naturalny	38
6.5. Bezrobocie	39
6.6. Mieszkalnictwo	39
6.7. Infrastruktura Społeczna	40
6.8. Podsumowanie	42
7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia /art.10 ust. 1 pkt 6/	43
8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy /art.10 ust. 1 pkt 7/	43
8.1. Prognoza demograficzna	51
8.2. Możliwości finansowe gminy	52
8.3. Prognoza maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy	53
8.3.1. Zabudowa mieszkaniowa (w tym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna oraz zagrodowa)	53
8.3.2. Zabudowa usługowa i produkcyjno - usługowa	56
8.4. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej i obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	57
8.4.1. Chłonność terenów w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	58
8.4.2. Chłonność terenów w obszarach przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	61
8.4.3. Podsumowanie chłonności terenów pod zabudowę dla obszaru Gminy Trzeszczany	65
8.4.4. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów	66
9. Stan prawny gruntów /art.10 ust. 1 pkt 8/	67

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	
/art.10 ust. 1 pkt 9/.....	68
11. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych /art.10 ust. 1 pkt 10/.....	68
12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla /art.10 ust. pkt 11/	69
12.1. Udokumentowane złoża kopalin.....	69
12.2. Zasoby wód podziemnych.....	69
12.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	69
13. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	
/art.10 ust. 1 pkt 12/.....	69
14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami /art.10 ust. 1 pkt 13/.....	69
14.1. Komunikacja.....	69
14.1.1. Drogi.....	69
14.1.2. Kolej.....	70
14.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna.....	70
14.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....	70
14.2.2. Odprowadzanie ścieków.....	71
14.3. Gospodarka odpadami.....	72
14.4. Elektroenergetyka.....	72
14.5. Ciepłownictwo.....	72
14.6. Telekomunikacja.....	73
15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych /art.10 ust. 1 pkt 14/.....	73
16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej /art.10 ust. 1 pkt 15/.....	76
V. Wykaz wykorzystanych dokumentów i opracowań.....	76
1. Akty prawne.....	76
2. Dokumenty strategiczne, programy, opracowania studialne.....	77

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony /art.10 ust. 1 pkt 1 i 2/

1.1. Informacje ogólne

Gmina Trzeszczany położona jest w południowo - wschodniej części województwa lubelskiego oraz w północno - zachodniej części powiatu Hrubieszów i sąsiaduje z następującymi gminami: od wschodu z gm. Hrubieszów, od południa z gm. Werbkowice, od zachodu z gm. Grabowiec, od północy z gm. Uchanie, a także na niewielkim odcinku od południowozachodu z gm. Miączyn. Powierzchnia gminy Trzeszczany wynosi 9 029 ha.

1.2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

		Udział (%)
Powierzchnia gminy	9 029 ha (ok 90,3 km²)	100
w tym:		
użytki rolne:	7 517 ha,	83,25
w tym:	<ul style="list-style-type: none"> • grunty orne – 6 205 ha,	68,72
	<ul style="list-style-type: none"> • sady – 139 ha,	1,53
	<ul style="list-style-type: none"> • łąki trwałe – 817 ha,	9,04
	<ul style="list-style-type: none"> • pastwiska trwałe – 37 ha,	0,41
	<ul style="list-style-type: none"> • grunty rolne zabudowane – 224 ha,	2,48
	<ul style="list-style-type: none"> • grunty pod stawami – 61 ha,	0,67
	<ul style="list-style-type: none"> • grunty pod rowami – 34 ha,	0,37
las i grunty leśne:	1 224 ha,	13,55
w tym:	<ul style="list-style-type: none"> • lasy – 1214 ha,	13,44
	<ul style="list-style-type: none"> • grunty zadrzewione i zakrzewione – 10 ha,	0,11
grunty zabudowane i zurbanizowane:	272 ha,	3,01
w tym:	<ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszkaniowe – 7 ha,	0,07
	<ul style="list-style-type: none"> • tereny przemysłowe – 11 ha,	0,12
	<ul style="list-style-type: none"> • inne zabudowane – 7 ha,	0,07
	<ul style="list-style-type: none"> • tereny zurbanizowane niezabudowane – 6 ha,	0,06
	<ul style="list-style-type: none"> • tereny rekreacyjno - wypoczynkowe – 2 ha,	0,02
	<ul style="list-style-type: none"> • tereny komunikacyjne – drogi – 224 ha,	2,48
	<ul style="list-style-type: none"> • tereny komunikacyjne – koleje – 12 ha	0,13

	• tereny komunikacyjne – inne – 3 ha,	0,03
grunty pod wodami:	9 ha,	0,10
w tym:	• płynące – 9 ha,	0,10
	• stojące – 0 ha,	0
Tereny różne:	16 ha,	0,17
Nieużytki:	3 ha.	0,03

1.3. Podział administracyjny gminy

Teren Gminy Trzeszczany podzielony jest na 14 sołectw i 19 miejscowości/wsi.

Lp.	Sołectwo
1.	Bogucice
2.	Drogojówka
3.	Józefin
4.	Korytyna
5.	Leopoldów
6.	Majdan Wielki
7.	Mołodiatycze
8.	Nieledew
9.	Ostrówek
10.	Trzeszczany Pierwsze
11.	Trzeszczany Drugie
12.	Zaborce
13.	Zadębce
14.	Zadębce Kolonia

1.4. Stan ładu przestrzennego gminy i wymogów jego ochrony

Pod względem struktury zabudowy w gminie Trzeszczany obserwuje się duże zróżnicowanie zarówno w obszarze gminy, jak i w obrębie poszczególnych jednostek osadniczych. Wysokość budynków oraz technologia wykonania jest zróżnicowana. Trudno jest również wyróżnić charakterystyczny styl. Na obecne ukształtowanie i formę zabudowy duży wpływ miał rolniczy charakter gminy.

Dominuje zabudowa zagrodowa. Niewielki udział ma zabudowa usługowa, natomiast zabudowa rekreacyjna nie występuje w zasadzie w ogóle. Zaznaczyć należy jednak, że rosnąca liczba gospodarstw jest adaptowana i użytkowana przez nowych właścicieli jako zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lub rekreacyjna. Liczba gospodarstw rolnych wynosi 847 a średnia wielkość gospodarstwa 8,87 ha (dane Urzędu Gminy Trzeszczany stan na rok 2010). Analiza ruchu budowlanego w ostatnich latach wykazuje stopniowe przybywanie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Związane jest to niewątpliwie z dążeniem mieszkańców do poprawy warunków bytowych przez zastępowanie starych budynków mieszkalnych nowymi, ewentualnie poprzez przebudowę tych pierwszych.

Pod względem potencjału gospodarczego (przetwórstwo owocowo-warzywne i rolne) jest obszarem o dobrze rozwijającej się przedsiębiorczości. Na terenie gminy zarejestrowało

działalność 200 przedsiębiorstw (dane z 2016 r.). Rolnictwo i jego obsługa uzupełnione są przez rozwijające się usługi, głównie z zakresu handlu, budownictwa, transportu.

1.5. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Trzeszczany

Lp.	Uchwała	Publikacja
1.	Uchwała Nr X/92/2003 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 22 października 2003r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzeszczany	Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego Nr 186 poz.3651 z dnia 28 listopada 2003r
2.	Uchwała Nr XIX/149/2004 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 6 października 2004r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzeszczany w zakresie przeznaczenia terenu pod lokalizację stacji paliw w obrębie miejscowości Nieledew	Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego Nr 224 poz.2878 z dnia 17 grudnia 2004r
3.	Uchwała Nr XXVI/177/2009 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 19 maja 2009r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzeszczany	Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego Nr 89 poz. 2120 z dnia 29 lipca 2009r
4.	Uchwała Nr XXI/127/2013 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 14 lutego 2013r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla zespołu elektrowni wiatrowych	Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego poz.2018 z dnia 16 kwietnia 2013r
5.	Uchwała nr VI/43/2015 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 27 maja 2015 r w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzeszczany	Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego poz. 2060 z dnia 25 czerwca 2015r

1.6. Potencjalne konflikty przestrzenne

W toku analizy istniejących uwarunkowań zidentyfikowano następujące potencjalne konflikty przestrzenne:

Konflikty wynikające z różnych sposobów zagospodarowania przestrzeni - tereny atrakcyjne pod względem przyrodniczym, mogą wzbudzać coraz większe zainteresowanie jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności. Tereny zasobne w wysokiej jakości gleby również mogą być poddane presji urbanistycznej, szczególnie te położone w pobliżu strefy aktywności gospodarczej. Zgodnie z zapisami studium uwarunkowań, ograniczenie konfliktów

wynikających z różnych sposobów zagospodarowania należy do celów polityki przestrzennej Gminy. Porządkowanie struktury przestrzennej Gminy dotyczące poszczególnych jednostek osadniczych i elementów ich układów, intensyfikacja wykorzystania terenów przemysłowych i składowych (byłych baz GS, SKR. itp.) oraz racjonalna gospodarka terenami pozwolą na minimalizowanie konfliktów tego typu.

Konflikty wynikające z prowadzenia działalności rolniczej oraz chęci ochrony środowiska naturalnego - konieczne jest utrzymanie równowagi pomiędzy intensywnością zabiegów rolniczych, a zachowaniem dobrego stanu środowiska, w tym wód i gleb. Polityka przestrzenna Gminy, zawarta w studium uwarunkowań, zaleca między innymi prowadzenie gospodarki rolnej zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi, co oznacza między innymi racjonalne użycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych oraz stosowanie technik naturalnych (fito i agromelioracyjnych) w celu zwiększenia udziału materii organicznej w glebie, przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych, prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne.

2. Uwarunkowania wynikające z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy /art. 10 ust. 1 pkt 2a/

Diagnoza stanu obecnego dokonana w rozdziale 2 Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028, wykazała, że Gmina Trzeszczany cechuje się zarówno wewnętrznymi uwarunkowaniami sprzyjającymi rozwojowi, jak również oddziałującymi na nią korzystnymi czynnikami zewnętrznymi, które mogą zostać wykorzystane w strategicznym planie prorozwojowym. Jednocześnie, zidentyfikowano również problemy i zagrożenia, które negatywnie wpływają na proces rozwoju Gminy i wymagają podjęcia interwencji. Czynniki wewnętrzne z punktu widzenia władz samorządowych i społeczności lokalnej, stanowią mocne i słabe strony jednostki, natomiast czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym, w zależności od tego, czy wywierają wpływ korzystny, czy oddziałują negatywnie, stanowią szanse i zagrożenia.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ położenie w niewielkiej odległości od miasta Hrubieszów, ➤ walory krajobrazowe i przyrodnicze, w tym obszary objęte prawną ochroną, ➤ miejsca historyczne i obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie Gminy, ➤ bogata historia i tradycje lokalne, ➤ dobry stan środowiska naturalnego, ➤ dobre warunki do rozwoju rolnictwa, ➤ wystarczająco rozwinięta sieć dróg, ➤ coraz większa popularność odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców i przedsiębiorców, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ peryferyjne położenie (w obrębie województwa lubelskiego) na tzw. ścianie wschodniej, ➤ brak funkcjonalnych centrów i wyodrębnionych lub odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych w wielu miejscowościach Gminy, ➤ niedostateczne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i historycznych, ➤ zanikanie tradycyjnych cech zabudowy i przestrzeni oraz zaburzenia ładu przestrzennego,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>dobry dostęp do sieci telefonicznych i Internetu,</i> ➤ <i>coraz większa ilość odpadów zbieranych selektywnie,</i> ➤ <i>stosunkowo dobry stan zasobu mieszkaniowego,</i> ➤ <i>dostateczny dostęp do edukacji na poziomie podstawowym na terenie Gminy,</i> ➤ <i>działalność gminnych instytucji kultury,</i> ➤ <i>działalność klubów sportowych,</i> ➤ <i>działalność pozarządowych organizacji sfery społecznej,</i> ➤ <i>dostęp do usług podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy,</i> ➤ <i>spadek liczby osób bezrobotnych,</i> ➤ <i>wzrost liczby podmiotów gospodarczych w ostatnich latach,</i> ➤ <i>funkcjonowanie zakładów przemysłowych na terenie Gminy,</i> ➤ <i>wzrost liczby podmiotów świadczących działalność usługową,</i> ➤ <i>możliwości rozwoju turystyki,</i> ➤ <i>turystyczne szlaki piesze, rowerowe i samochodowe, przebiegające przez obszar Gminy.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>niedostateczny poziom rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,</i> ➤ <i>ogrzewanie budynków przede wszystkim za pomocą pieców i kotłowni wykorzystujących węgiel kamienny,</i> ➤ <i>zły stan nawierzchni wielu dróg,</i> ➤ <i>niedostateczny rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej,</i> ➤ <i>zmniejszanie się liczby ludności,</i> ➤ <i>postępowanie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności,</i> ➤ <i>ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego,</i> ➤ <i>niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,</i> ➤ <i>niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług opieki zdrowotnej,</i> ➤ <i>migracje zarobkowe,</i> ➤ <i>niewystarczająca liczba miejsc pracy w sektorze usług rynkowych i zawodach pozarolniczych,</i> ➤ <i>odpływ młodych, wykształconych ludzi, poszukujących pracy w wysoko rozwiniętych sektorach gospodarki,</i> ➤ <i>ryzyko wystąpienia bezrobocia ukrytego,</i> ➤ <i>niedostatecznie rozwinięty sektor usług rynkowych i działalność pozarolnicza,</i> ➤ <i>dominacja tradycyjnych branż w gospodarce,</i> ➤ <i>niska aktywność gospodarcza obszaru,</i> ➤ <i>brak miejsc pracy dla osób wysoko wykwalifikowanych,</i> ➤ <i>duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych,</i> ➤ <i>tradycyjny sposób prowadzenia produkcji rolnej.</i>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>bliskość miasta powiatowego,</i> ➤ <i>zobowiązania Polski do wypełniania zaleceń UE w zakresie rozwoju OZE</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>duża konkurencja ze strony innych jednostek w pozyskiwaniu funduszy unijnych,</i>

<p><i>i wdrażania zasad gospodarki niskoemisyjnej,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w tym funduszy UE, na projekty związane z poprawą jakości sfery przestrzennej, gospodarczej i społecznej,</i> ➤ <i>polityka prorozwojowa powiatu i regionu,</i> ➤ <i>wdrażanie na terenie Unii Europejskiej polityki zrównoważonego rozwoju, zakładającej ochronę posiadanych zasobów i racjonalne gospodarowanie przestrzenią</i> ➤ <i>wdrażanie na terenie Unii Europejskiej polityki wspierania rozwoju obszarów wiejskich i nowoczesnego rolnictwa,</i> ➤ <i>bliskość miasta Hrubieszów, dzięki czemu mieszkańcy mają dogodny dostęp do usług społecznych niedostępnych na terenie Gminy (np. szkolnictwo podstawowe, opieka szpitalna),</i> ➤ <i>wspieranie rozwoju sektora MŚP przez Unię Europejską,</i> ➤ <i>wzrost popularności prowadzenia własnej działalności gospodarczej,</i> ➤ <i>regionalna polityka promocji walorów turystycznych Lubelszczyzny szansą na przyciągnięcie większej liczby turystów,</i> ➤ <i>wzrost popularności turystyki, w szczególności weekendowej i krajoznawczej, zwiększające się miejscami mniej znanymi w skali kraju, niewyeksplantowanymi pod kątem turystycznym,</i> ➤ <i>wzrost popularności czynnej rekreacji i zdrowego trybu życia, sprzyjający korzystaniu z walorów przyrodniczych i aktywności na świeżym powietrzu,</i> ➤ <i>wzrost zainteresowania lokalnymi społecznościami, ich tradycjami i zwyczajami.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>położenie na obszarze tzw. ściany wschodniej – 5 województw Polski Wschodniej, charakteryzujących się niższym poziomem rozwoju, niż pozostała część kraju,</i> ➤ <i>niższy poziom rozwoju całego regionu, odczuwalne przez mieszkańców zapóźnienia w stosunku do bogatszych części kraju,</i> ➤ <i>konkurencyjność sąsiednich gmin pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej,</i> ➤ <i>zjawisko migracji zarobkowej, w szczególności osób młodych i wykształconych,</i> ➤ <i>zjawisko starzenia się lokalnej społeczności postępujące na obszarze całego kraju,</i> ➤ <i>możliwość powrotu obostrzeń pandemicznych, wpływających negatywnie na sferę gospodarczą i społeczną.</i>
--	--

Powyższa analiza potwierdza, że Gmina Trzeszczany posiada wiele zasobów i potencjału sprzyjających polityce rozwojowej. Obszar gminy położony jest w stosunkowo niedalekiej odległości od Hrubieszowa i jest dobrze z nim skomunikowany. Do atutów Gminy należą posiadane przez nią walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gmina położona jest w obrębie dwóch mezoregionów: Działów Grabowieckich i Grzędy Horodelskiej. Oba mezoregiony cechują się występowaniem wzniesień urozmaicających krajobraz i tworzących specyficzne ekosystemy. Działy Grabowieckie charakteryzują się głębokimi dolinami, rozdzielonymi wąskimi, wysoko wznoszącymi się grzędami, natomiast Grzęda horodelska stanowi pas płaskich wzniesień na obszarze Wyżyny Wołyńskiej. Na terenie Gminy nie występują obszary objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000, ze względu na rolniczy charakter gminy, środowisko naturalne jest w większości przekształcone antropogenicznie, a obszary niezabudowane są głównie przeznaczone pod uprawy. Gminę posiada bardzo dobre warunki do rozwoju rolnictwa. Na terenie Gminy znajdują się obiekty zabytkowe.

Na rozwój Gminy negatywnie wpływają jej słabe strony, zarówno związane z brakami infrastrukturalnymi, jak również zagospodarowaniem przestrzeni oraz funkcjonowaniem sfery społecznej i gospodarczej. Do najpoważniejszych problemów należy między innymi brak uporządkowanej gospodarki wodno-ściekowej, ogrzewanie budynków za pomocą nieefektywnych źródeł ciepła, zmniejszanie się liczby ludności, postępowanie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności czy ryzyko wystąpienia bezrobocia ukrytego. Negatywnie na gospodarkę gminy wpływa dominacja tradycyjnych branż oraz niedostatecznie rozwinięty sektor usług rynkowych. Mało rozwinięte są branże tworzące miejsca pracy dla osób wysoko wykwalifikowanych. Rolnictwo Gminy wykazuje cechy typowe dla obszarów wiejskich regionu, takie jak: rozdrobnienie gospodarstw, ich niska specjalizacja, duży udział produkcji na własne potrzeby. Problemem jest także niewystarczająco rozwinięta branża turystyczna i okołoturystyczna.

Do czynników zewnętrznych sprzyjających rozwojowi Gminy należy zaliczyć bliskość Hrubieszowa oraz Zamościa. Szansą na wdrożenie efektywnej polityki prorozwojowej jest możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w tym funduszy UE. Niezwykle istotne jest także wdrażanie na terenie Unii Europejskiej polityki zrównoważonego rozwoju, która kładzie nacisk na ochronę posiadanych zasobów i racjonalne gospodarowanie przestrzenią. Gmina jest także objęta polityką rozwojową jednostek wyższego szczebla – powiatu oraz województwa. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej staje się również coraz bardziej popularne na terenie całego kraju, coraz więcej ludzi decyduje się na założenie firmy zamiast pracy na etacie. Od kilku lat notuje się także rosnącą popularność turystyki, szczególnie weekendowej i krajoznawczej. Turyści coraz częściej poszukują miejsc mało popularnych i szerzej nieznanych, by zobaczyć coś unikatowego. Szansą na rozwój branży turystycznej jest promocja całego województwa jako regionu wartego odwiedzenia. Rolnictwo Gminy może skorzystać z różnorodnych form wsparcia działalności rolniczej dostępnych dla państw członkowskich Unii Europejskiej.

Do głównych czynników zewnętrznych negatywnie oddziałujących na rozwój gminy należy peryferyjne położenie w skali kraju oraz przynależność do tzw. ściany wschodniej – pięciu województw Polski Wschodniej, charakteryzujących się niższym poziomem rozwoju, niż pozostała część kraju. Szczególnie intensywne w województwach o niższym poziomie rozwoju zjawisko migracji zarobkowej (zarówno w obrębie kraju, jak i za granicę), w szczególności osób młodych i wykształconych. Negatywnie na sferę społeczną wpływa także fakt, iż przez niższy poziom rozwoju całego regionu, odczuwalne są przez mieszkańców zapóźnienia w stosunku do bogatszych części kraju. Obniża to atrakcyjność całego województwa lubelskiego dla

mieszkańców. Istnieje duża konkurencja ze strony innych jednostek w pozyskiwaniu funduszy unijnych, co utrudnia pozyskiwanie zewnętrznych źródeł dofinansowania inwestycji gminnych.

3. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego /art.10 ust. 1 pkt 3/

3.1. Położenie

Gmina wchodzi w skład następujących Wyżyn: podprowincji Wyżyny Wschodniomałopolskiej i Wyżyny Zachodniowołyńskiej, leży w obrębie dwóch mezoregionów: Działów Grabowieckich i Grzędy Horodelskiej, w dorzeczach lewostronnych dopływów Huczwy. Cały obszar gminy położony jest w zlewni Bugu.

3.2. Budowa geologiczna

Obszar gminy Trzeszczany położony jest w obrębie głównej jednostki geologicznej – platformy wschodnioeuropejskiej, w zasięgu podrzędnej jednostki tektonicznej – Wyniesienia Podlasko – Lubelskiego, zbudowanej głównie ze struktur paleozoicznych i starszych (za W. Pożaryski 1969r.). Zasadnicze znaczenie w budowie geologicznej i rzeźbie obszaru mają utwory górnej kredy opadające monoklinalnie ku NNE i stanowiące podłoże utworów czwartorzędowych. Utwory te są zróżnicowane litologicznie i różna jest ich odporność na niszczenie w wyniku procesów erozji i denudacji skał. W obrębie gminy występują przeważnie utwory odporniejsze – margle piaszczyste typu gezy i wapienie margliste typu opoki. Powierzchnia stropowa utworów kredy jest bardzo nierówna i zalega na różnej głębokości (średnio od 0 do 60 m). Zasadnicze rysy morfologiczne tego obszaru tworzyły się w trzeciorzędzie. 6 Utwory czwartorzędowe zalegające na kredzie reprezentuje najbardziej rozpowszechniony less. Lessy decydują na ogół o drugorzędnych cechach rzeźby obszaru.

3.3. Wody powierzchniowe

Cieki – obszar gminy odwadniany jest przez dwa cieki wodne – rzeki Białkę i Henrykówkę, stanowiące lewobrzeżne dopływy Huczwy, należącej do zlewni Bugu. Rzeki biorą swój początek w obszarze Działów Grabowieckich, poza granicami gminy. Są to cieki małe, o wąskich dolinach i uregulowanych korytarzach. Prowadzą bardzo małe ilości wody z powodu wodochłonności podłoża; płynąc przez teren gminy przyjmują niewielkie dopływy. Brak posterunków wodowskazowych uniemożliwia charakterystykę hydrologiczną tych rzek.

Stawy i zbiorniki wodne – niskie zasoby wód powierzchniowych przejawiają się również w niewielkiej ilości zbiorników wodnych. W dolinie rzeki Białki znajdują się stawy o powierzchni 19,85 ha, w dolinie Henrykówki – zbiornik wodny „Zaborce” o pow. 8,85 ha i stawy w Zaborcach o pow. 32 ha, wykorzystywane do hodowli ryb.

Zgodnie z podziałem zawartym w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” w granicach Gminy Trzeszczany usytuowanych jest 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

1. Henrykówka PLRW2000162662695:

typ JCWP – 16,

obszar dorzecza – Wisły,

region wodny – Środkowej Wisły,
zlewnia bilansowa – Zlewnie lewostronnych dopływów Bugu granicznego,
status – naturalna część wód,
ocena stanu - zły,
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – zagrożona,
obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – części wód wyznaczone jako obszary wrażliwe na substancje biogenne,
typ odstępstwa – 4(4) - 1, 4(4) - 2, uzasadnienie: brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności,
termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2021 r.,
cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny.

2. Białka PLRW200016266289:

typ JCWP – 16,
obszar dorzecza – Wisły,
region wodny – Środkowej Wisły,
zlewnia bilansowa – Zlewnie lewostronnych dopływów Bugu granicznego,
status – naturalna część wód,
ocena stanu - zły,
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – zagrożona,
obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – części wód wyznaczone jako obszary wrażliwe na substancje biogenne, – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,
typ odstępstwa – 4(4) - 1, uzasadnienie: brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych,
termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2021 r.,
cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny.

3. Dopływ z Nowosiótek PLRW200016266292:

typ JCWP – 16,
obszar dorzecza – Wisły,
region wodny – Środkowej Wisły,
zlewnia bilansowa – Zlewnie lewostronnych dopływów Bugu granicznego,

*status – naturalna część wód,
ocena stanu - zły,
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – zagrożona,
obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – części wód wyznaczone jako obszary wrażliwe na substancje biogenne,
typ odstępstwa – 4(4) - 1, 4(4) - 2, uzasadnienie: Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności,
termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2021 r.,
cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny.*

4. Huczwa od Sieniochy do ujścia PLRW200024266299:

*typ JCWP – 24,
obszar dorzecza – Wisły,
region wodny – Środkowej Wisły,
zlewnia bilansowa – Zlewnie lewostronnych dopływów Bugu granicznego,
status – silnie zmieniona część wód,
ocena stanu - zły,
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – zagrożona,
obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – części wód wyznaczone jako obszary wrażliwe na substancje biogenne, – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (OCHK1872 Nadbużański (Lubelskie), PLB060003 Dolina środkowego Bugu, PLB060011 Ostoja Tyszowiecka, PLH060035 Zachodniowołyńska Dolina Bugu),
typ odstępstwa – 4(4) - 1, uzasadnienie: brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych,
termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2021 r.,
cel środowiskowy – dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny.*

5. Wolica do dopł. spod Huszczki Dużej PLRW20006243294:

*typ JCWP – 6,
obszar dorzecza – Wisły,
region wodny – Środkowej Wisły,
zlewnia bilansowa – Zlewnie Wieprza,*

*status – naturalna część wód,
ocena stanu - zły,
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – zagrożona,
obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – części wód wyznaczone jako obszary wrażliwe na substancje biogenne, – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (OCHK112 Grabowiecko-Strzelecki, PK69 Skierbieszowski Park Krajobrazowy, PLH060058 Dolina Wolicy,),
typ odstępstwa – 4(4) - 1, uzasadnienie: Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych,
termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2021 r.,
cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny.*

3.4. Wody podziemne

Obszar gminy Trzeszczany leży w Regionie III wg regionalizacji hydrograficznej Lubelszczyzny. Główny poziom wodonośny związany jest z utworami kredowymi i czwartorzędowymi. Kredowy poziom wodonośny- występujący na obszarze gminy stanowi fragment zasobnego w wodę głównego zbiornika wód podziemnych Niecka Lubelska – Chełm - Zamość, należącego do głównych zbiorników wód podziemnych GZWP w Polsce. Zasoby eksploatacyjne tego zbiornika wynoszą 520800 m³ / 24 h. Wody piętra kredowego występują w skałach o dużej porowatości, jednakże znikome wielkości porów nie stwarzają warunków do swobodnego ruchu wód. Wody przemieszczają się głównie szczelinami skalnymi, powstałymi w wyniku spękań tektonicznych oraz spękań wietrzeniowych, ułatwiających infiltrację wód, co powoduje małą odporność naturalną zbiornika na zanieczyszczenia. Wody kredowe są wodami słodkimi najczęściej typu węglanowo - wapniowego, rzadziej węglanowo-wapniowego- magnezowego. Są to wody infiltracyjne podlegające intensywnym procesom wymiany. Charakteryzują się bardzo dobrą i dobrą jakością, zawartość wszystkich składników wód podziemnych mieści się w granicach normy. Czwartorzędowe piętro wodonośne - wody te posiadają wyraźne powiązanie z wodami kredowymi, a także łączność z wodami powierzchniowymi. Zbiorniki tych wód posiadają wydłużony kształt, a ich szerokość nie przekracza kilkuset 7 metrów. Występują duże wahania stanu wód. Wydajności jednostkowe poszczególnych ujęć wahają się od 0,5- 20 m³ /h/1m. Jakość tych wód jest niższa od wód szczelinowych piętra kredowego. Oprócz z reguły podwyższonej zawartości żelaza manganu zawierają one także podwyższoną wielkość innych składników, np. związków azotowych, twardości, niekiedy barwy, a często wykazują skażenie bakteryjne.

*Zgodnie z podziałem na Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) teren Gminy Trzeszczany położony jest w obrębie jednostki nr 121 – PLGW2000121 oraz w obrębie jednostki nr 90 – PLGW200090. Zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” PLGW2000121:
stan chemiczny – dobry,*

stan ilościowy – dobry,

stan ogólny – dobry,

ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – niezagrażona,

obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – obszary wyznaczone na mocy art. 7 do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (Rezerваты: Siedliszcze, Liski I, Popówka, Jalinka, Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec, Łabunie, Machnowska Góra, Piekietko Koło Tomaszowa Lubelskiego, Przecinka, Skarpa Dobużańska, Suśle Wzgórza, Zarośle, Minokąt, Sołokija. Sieć Natura 2000 - specjalne obszary ochrony siedlisk: PLH060016 Popówka, PLH060039 Dobużek, PLH060019 Suśle Wzgórza, PLH060028 Zarośle, PLH060042 Dolina Szyszły, PLH060025 Dolina Sieniochy, PLH060035 Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Projekt Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028 61 Projekt Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028 został opracowany przez firmę Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. PLH060014 Pastwiska nad Huczwą, PLH060029 Żurawce, PLH060032 Poleska Dolina Bugu, PLH060086 Dolina Górnej Siniochy, PLH060104 Lasy Mirczańskie, PLH060088 Kazimierówka, PLH060080 Łabunie, PLH060085 Bródek, PLH060073 Posadów, PLH060103 Lasy Dołhobyczowskie, PLH060089 Minokąt, PLH060099 Uroczyska Lasów Strzeleckich, PLH180017 Horyniec, PLH060084 Adelina, PLH060070 Borowa Góra, PLH060074 Putnowice, PLH060100 Tarnoszyn, PLH060093 Uroczyska Roztocza Wschodniego. Sieć Natura 2000 - obszary specjalnej ochrony ptaków: PLB060012 Roztocze, PLB060017 Zlewnia Górnej Huczwy, PLB060021 Dolina Sołokiji, PLB060018 Dolina Szyszły, PLB060003 Dolina Środkowego Bugu, PLB060007 Lasy Strzeleckie, PLB060011 Ostoja Tyszowiecka),

typ odstępstwa – brak,

uzasadnienie odstępstwa – nie dotyczy,

termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2015 r.,

cel środowiskowy – dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” PLGW200090:

stan chemiczny – dobry,

stan ilościowy – dobry,

stan ogólny – dobry,

ocena ryzyka nieosiągnięcia celów – niezagrażona,

obszary chronione wymienione w zał. IV RDW: – obszary wyznaczone na mocy art. 7 do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (arki narodowe: Roztoczański Park Narodowy. Rezerваты: Wodny Dół, Głęboka Dolina, Broczówka, Gliniska, Wygon Grabowiecki, Rogów, Popówka, Hubale, Wieprzec, Chmiel, Debry, Księżostany, Las Królewski, Łabunie, Olszanka, Skrzypty Ostrów, Święty Roch, Wierzchowiska. Sieć Natura 2000 - specjalne obszary ochrony siedlisk: PLH060009 Jeziora Uściwierskie, PLH060005 Dolina Środkowego Wieprza, PLH060001 Chmiel, PLH060012 Olszanka, PLH060026 Wodny Dół, Projekt Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028 62 Projekt Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028 został opracowany przez firmę Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. PLH060006 Gliniska, PLH060027 Wygon Grabowiecki, PLH060010 Kąty, PLH060017 Roztocze Środkowe, PLH060003 Debry, PLH060022 Święty Roch, PLH060028 Zarośle, PLH060040 Dolina Łętowni, PLH060030 Izbicki Przełom Wieprza, PLH060091 Kornelówka, PLH060080 Łabunie, PLH060085 Bródek, PLH060058 Dolina Wolicy, PLH060060 Horodysko, PLH060062 Rogów, PLH060064

Nowosiółki (Julianów), PLH060059 Drewniki, PLH060044 Niedzieliska, PLH060033 Dobromyśl, PLH060071 Guzówka, PLH060061 Las Orłowski, PLH060081 Łopiennik, PLH060092 Niedzielski Las, PLH060090 Siennica Różana, PLH060094 Uroczyska Lasów Adamowskich, PLH060065 Pawłów, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, PLH060087 Doliny Łabuńki i Topornicy, PLH060008 Hubale. Sieć Natura 2000 - obszary specjalnej ochrony ptaków: PLB060019 Polesie, PLB060020 Ostoja Nieliska, PLB060013 Dolina Górnej Łabuńki, PLB060012 Roztocze, PLB060016 Staw Boćków, PLB060008 Puszcza Sol ska), typ odstępstwa – 4(7), uzasadnienie: Eksploatacja podziemna węgla kamiennego ze złoża "Ostrów", Inwestycja polegająca na eksploatacji węgla kamiennego w Lubelskim Zagłębiu Węglowym, w obrębie udokumentowanych złóż węgla K-9, K-6-7, K-8 i K-4-5, termin osiągnięcia celów środowiskowych – 2015 r., cel środowiskowy – dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy.

Teren Gminy Trzeszczany położony jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość). GZWP Nr 407 to zbiornik pozbawiony izolacji od zanieczyszczeń z powierzchni terenu, wykazujący objawy antropogenicznego przekształcenia chemizmu wód podziemnych, stanowiący podstawowe źródło zbiorowego zaopatrzenia w wodę miejscowej ludności, wykazujący znaczny stopień zagospodarowania zasobów wód podziemnych. GZWP Nr 407 wymaga szczególnej ochrony przed zanieczyszczeniem wód podziemnych.

3.5. Gleby

Na terenie gminy przeważają gleby kompleksów pszennego dobrego, pszennego bardzo dobrego i pszennego wadliwego. Zaliczone zostały do gleb brunatnych i rędzin czarnoziemnych. Obok nich występują w znikomym procencie gleby kompleksów żytniego bardzo dobrego i żytniego dobrego, powstałe z utworów lessowych lub pyłowych niecałkowitych. Gleby użytków zielonych- torfowe, mułowo- torfowe i glejowe występują głównie w dolinach rzek i cieków. Północno- wschodnia część gminy obejmuje gleby kompleksów pszennego bardzo dobrego i pszennego dobrego. Są to czarnoziemy zdegradowane, gleby brunatne właściwe i brunatne wylugwane oraz rędziny czarnoziemne. Obok nich w mniejszym udziale występują czarne ziemie właściwe i mady pyłowe. Pod względem typów gleb na obszarze gminy przeważają gleby brunatne oraz czarnoziemy.

3.6. Flora

Gmina charakteryzuje się olbrzymią różnorodnością biotopów, siedlisk i zbiorowisk roślinnych. Zgodność gleb tego obszaru przyczyniła się do znacznego wylesiania , nastąpiły istotne zmiany w naturalnej pokrywie roślinnej. Jedynym chodź właściwie także już zmienionym, wskaźnikiem naturalnej roślinności są występujące tu chwasty.

Lasy - na omawianym terenie nie tworzą zwartych kompleksów, lecz są rozproszone i rozdrobnione. Jest to obszar o najmniejszej lesistości w Polsce. Wśród typów siedliskowych lasów największe powierzchnie zajmuje tu las mieszany i świeży, i las łąkowy. W składzie gatunkowym dominuje sosna pospolita z dużym udziałem dębu, grabu, jesionu, brzozy i lipy. Wśród zbiorowisk roślinnych gminy wymienić należy parki podworskie: w Nieleddwi, Trzeszczanach, Zaborcach, Zadębcach i Mołodiatyczach o łącznej powierzchni około 16 ha, ze starymi cennymi okazami drzew.

3.7. Fauna

Wśród fauny występującej na terenie gminy dominują gatunki środkowoeuropejskie, pospolite w całej Polsce. Okoliczne lasy stanowią prawdziwy raj dla wielu gatunków ptaków, zwłaszcza drapieżnych (orlik, myszołów, jastrząb itp.), które żerują na żyznych polach uprawnych. Bogata jest fauna bezkręgowców, związana głównie z ekosystemami łąk i lasów. Fauna ryb występuje w stawach w Nieledwi i Zaborcach.

3.8. Warunki klimatyczne

Klimat gminy cechuje się przewagą wpływów klimatu kontynentalnego. Na teren gminy najczęściej napływają masy powietrza polarno – morskiego z maksimum napływów w ciągu lata oraz polarno – kontynentalnego z maksimum napływów z końcem zimy i na początku wiosny. Powietrze arktyczne dopływa rzadko. Warunki termiczne obszaru gminy są charakterystyczne dla obszarów wyniesionych, lecz nie wyżynnych. Dane ze stacji meteorologicznej (w Werbkowicach):

- średnia roczna temperatura powietrza 8,5 o C,
- średnie temperatury zimy - 3,0o C,
- średnie temperatury lata 17,0o C.

Okres wegetacyjny (IV- X) ze średnią temperaturą dobową wynosi przeciętnie 207 dni.

Opady – średnia roczna suma opadów dla obszaru gminy wynosi, w półroczu zimowym 225 mm i letnim 275. W okresie wegetacyjnym średnia suma opadów wynosi 425 mm. Pokrywa śniegowa zalega około 89 dni. Obszar leży w pobliżu tzw. szlaku gradowego lubelskiego.

Wiatry – na obszarze gminy przeważają wiatry z zachodniej połówki horyzontu. Cisze nie występują często, ich udział wynosi tylko 6,4%. Można więc stwierdzić, że obszar gminy jest dobrze wentylowany. Mapa warunków do rozwoju energii wiatrowej na terenie Polski Zachmurzenie – obszar gminy charakteryzuje się jednym z najniższych w Polsce zachmurzeniem oraz najwyższym nasłonecznieniem.

Mgły – nie są na terenie gminy zjawiskiem nadmiernie częstym (jest to ważne ze względów bioklimatycznych i możliwości rozpuszczania zanieczyszczeń).

Warunki atmosferyczne na terenie gminy sprzyjają lokowaniu na tym obszarze obiektów energii odnawialnej typu turbiny wiatrowe, farmy fotowoltaiczne, co może być jedną z gałęzi rozwoju gospodarczego gminy.

3.8.1. Jakość powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza atmosferycznego w gminie określana jest w oparciu o dostępne dane średniorocznych stężeń podstawowych zanieczyszczeń powietrza.

Pomiary jakości powietrza w województwie lubelskim określone są dla dwóch stref: aglomeracji lubelskiej, obejmującej swoim zasięgiem miasto Lublin oraz strefy lubelskiej, stanowiącej pozostały obszar województwa. Pomiary prowadzone są w kilku punktach terenowych, z których stacja pomiarowa w Zamościu, przy ul. Hrubieszowskiej 69A, znajduje się w najbliższej odległości od analizowanego obszaru. Na podstawie pomiarów określono, że region gminy Trzeszczany (wg danych raportu "Ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za 2021 r.") charakteryzuje się zachowaniem dopuszczalnych poziomów związków chemicznych takich jak: SO₂, NO₂, Pb, C₆H₆, CO, As, Cd, Ni, O₃. Przekroczenia powyżej wartości dopuszczalnej odnotowano dla BaP(PM₁₀) w zakresie pomiarów średniej rocznej (dopuszczalne 50 µg/m³ i 35 dni przekroczeń w ciągu roku), O₃ w zakresie pomiarów średniej rocznej, AOT₄₀ i PM_{2.5}.

Ogrzewanie domów i budynków użyteczności publicznej odbywa się za pomocą pieców i kotłowni węglowych, nierzadko będących w złym stanie technicznym. Stanowią one tak zwane źródła niskiej emisji zanieczyszczeń, istotnie obniżają one jakość powietrza, co negatywnie wpływa także na stan wód, gleb, flory i fauny i wywiera niekorzystny wpływ na zdrowie ludności. Z uwagi na problemy z jakością powietrza, spowodowane opalaniem budynków, Gmina Trzeszczany podjęła działania na rzecz zmniejszenia wykorzystania nieodnawialnych paliw kopalnych.

3.9. Zasoby środowiska przyrodniczego i ich ochrona prawna

Ochroną prawną na terenie gminy objęte są: gleby od I do III klasy bonitacyjnej, zajmującej gros gruntów ornych gminy (na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995r.o ochronie gruntów ornych i leśnych). Chronione są także lasy na mocy powyższej ustawy oraz pomniki przyrody. Na terenie Gminy brak jest zarówno obszarów prawnie chronionych jak i objętych siecią Natura 2000. Występuje dziewięć drzew uznanych za pomniki przyrody.

Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Trzeszczany :

Lp.	Rodzaj twor	Liczba tworów	Gatunek drzewa	Wyso kość [m]	Obwód [cm]	Pierś nica [cm]	Położe nie	Akt prawny o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu
1	drzewo	1	Topola biała - Populus alba	34	393	125	Zaborc e	Orzeczenie Nr 42 z upoważnienia Wojewody Wojewódzki Konieczność zmiany przepisów wskazującego sprawującego nadzór z dnia 26 listopada 1978 r.
2	drzewo	1	Topola biała - Populus alba	33	449	143	Zaborc e	
3	drzewo	1	Topola biała - Populus alba	32	393	125	Zaborc e	
4	drzewo	1	Topola biała - Populus alba	31	412	131	Zaborc e	
5	drzewo	1	Topola biała - Populus alba	33	386	123	Zaborc e	
6	drzewo	1	Dąb szypułkowy - Quercus robur	15	487	155	Trzeszc zany Pierwsz e	Orzeczenie Nr 43 z upoważnienia Wojewody Wojewódzki Konserwator

								Przyrody z dnia 26 listopada 1978 r.
7	drzewo	1	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	27	352	112	Trzeszczany Pierwsze	Orzeczenie Nr 3 Wojewody Zamojskiego z dnia 14 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody
8	drzewo	1	Platan klonolistny - <i>Platanus xacerifolia</i> (<i>Platanus xhispanica</i>)	18	188	60	Nielede w	Orzeczenie Nr 44 z dnia 25 listopada 1978 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody.
9	drzewo	1	Platan klonolistny - <i>Platanus xacerifolia</i> (<i>Platanus xhispanica</i>)	18	163	52	Nielede w	

Planistyczną ochroną prawną obejmuje się przyrodniczy system gminy, który tworzą - obszary leśne jako węzły ekologiczne, - doliny rzeczne jako ciągi siedliskowe „korytarze ekologiczne” - strefę obszarów otwartych m. Hrubieszowa tzw. „zielony pierścień”, - rolniczą przestrzeń produkcyjną, złoża surowców organicznych – torfy.

Ochrona planistyczna tych obszarów będzie polegała na zakazie przeznaczania gruntów rolnych na cele nieleśne, zakazie zalesiania i zabudowy dolin rzecznych (nie dotyczy urządzeń hydrotechnicznych), utrzymaniu ciągłości przestrzennej biotopów poprzez zapobieganie ich izolacji i fragmentacji, wzbogacanie struktury ekologicznej przez możliwość zalesień obszarów pow. Do 0,15 ha, niewskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, zakaz zabudowy terenów otwartych (rolnych), poza terenami do tego dopuszczonymi, zakazie eksploatacji udokumentowanych złóż torfu, wzbogacaniu krajobrazu rolniczego przez ochronę i tworzenie zadrzewień i zakrzywień śródpolnych.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej /art.10 ust. 1 pkt 4 /

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- zespół pałacowo- parkowy z pierwszej połowy XIX w., w Trzeszczanach, obejmujący obszar 13 ha, stanowi własność prywatną,;

- Zespół Cukrowni z 1899r., obecnie budynki osiedla Real Nieledew, stanowią własność Real S.A. Nieledew oraz część mieszkalna jest własnością lokatorów i gminy jako mieszkania komunalne, park stanowi własność gminy;
- Kościół par. p. w św. Trójcy i Narodzenie NMP, własność parafii Trzeszczany;
- cmentarz rzymskokatolicki, o pow. 2,9 ha w Trzeszczanach, własność parafii Trzeszczany;
- cmentarzysko kurhanowe;
- stanowisko archeologiczne – kurhan w Korytynie, własność prywatna;
- stanowisko archeologiczne – kurhan w Józefinie, własność prywatna;

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków:

- zespół dworski z XIX w. w Nieledwi, park stanowi własność gminy, pozostała część jest własnością prywatną.
- dawny Urząd Gminy w Mołodiatyczach, obecnie mieszkania, drewn., z początku XX w., własność prywatna budynku,
- kaplice grobowe w Trzeszczanach, pocz. XX w., stanowią własność parafii Trzeszczany,
- kapliczka św. Onufrego w miejscowości Drogojówka, drewn., XVIII w., stoi na terenie prywatnym,
- pozostałości parków dworskich w Zaborcach i Zadębcach, stanowią własność gminy.
- figura Św. Jana, kamienna (1845r.), oraz figura z krzyżem z XIX w. stanowi własność parafii Nieledew. Figura z krzyżem z XIX w. została odrestaurowana w 2014r. poprawiono elewację figury, odczyszczono i uzupełniono tynki, odkuto zatarte napisy, pomalowano figurę oraz krzyż, teren wokół wyłożono kostką brukową.

WYKAZ ZABYTEKÓW WPISANYCH DO REJESTRU „A” ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2022 R.			
1060	Nieledew	osiedle fabryczne przy d. cukrowni: budynek administracyjny, trzy budynki mieszkalne, trzy budynki gospodarcze, park, aleja, budynek mieszkalny z 1906 r. z otoczeniem na działkach wskazanych w dec., w gran. wg zał. planu	A/1503
1403	Trzeszczany	kościół paraf. rzymskokat. pw. Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia NMP, cmentarz przykościelny, dzwonnica, na działce wskazanej w dec., w gran. wg zał. planu	A/1504
1404	Trzeszczany	zespół pałacowo-parkowy: pałac, spichlerz, oficyna, park z częściowo zachowanymi alejami i szpalerami, połączony ze stawem	A/674
1405	Trzeszczany	cmentarz grzebalny parafialny (rzymskokatolicki), z nagrobkami (wg wykazu w karcie cmentarza) i drzewostanem, w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. planu i karty cmentarza	A/1577
WYKAZ ZABYTEKÓW WPISANYCH DO REJESTRU „C” ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2022 R.			

47	Józefin	stanowisko archeologiczne nr 14 (kurhan), na działce wskazanej w decyzji, w granicach wg opisu i załączników graf.	C/141
64	Korytna	stanowisko archeologiczne nr 1(kurhan), na działce wskazanej w decyzji, wg opisu i zał. graficznych	C/140
149	Trzeszczany	cmentarzisko kurhanowe na stanowiskach archeologicznych nr 1 w Trzeszczanach (27 kopców) i nr 1 w Chyżowicach (1 kopiec), w granicach wskazanych w decyzji i na załącznikach graf.	C/93

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Trzeszczany— zabytki nieruchome:

Lp.	Miejscowość	Działka	Obiekt	Datowanie	Forma ochrony
1.	Drogojówka	179/1	Kapliczka św. Onufrego	XVIII wiek	
2.	Mołodiatycze	635	Cmentarz prawosławny	2 połowa XIX wieku	
3.	Mołodiatycze	343/2	Budynek Urzędu Gminy	lata 20 XX wieku	
4.	Mołodiatycze	793/1	Oficina dworska	2 połowa XIX wieku	
5.	Mołodiatycze	793/1	Pozostałości parku	XIX wiek	
6.	Nieledew	896	Cmentarz prawosławny	koniec XIX wieku	
7.	Nieledew	15/1	Cmentarz parafialny	2 połowa XX wieku 1898	
8.	Nieledew	423/20	Dawna cukrownia	1898	
9.	Nieledew	952/26	Dwór	2 połowa XIX wieku	
10.	Nieledew	952/5	Figura św. Jana	1845	
11.	Nieledew	424	Figura z krzyżem	1907	
12.	Nieledew	952/3	Lodownia	koniec XIX wieku	
13.	Nieledew	952/57	Oficina dworska	koniec XIX wieku	
14.	Nieledew	952/67; 952/66; 952/60; 926/5	Park dworski	koniec XIX wieku	

15.	Nieledew	952/5	Rządcówka	koniec XIX wieku	
16.	Nieledew	652/3	Budynek administracji	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
17.	Nieledew	423/20	Budynek administracji 2	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
18.	Nieledew	652/11	Budynek mieszkalny	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
19.	Nieledew	652/10	Budynek mieszkalny	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
20.	Nieledew	641/14	Budynek mieszkalny	1906	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
21.	Nieledew	652/11	Budynek Gospodarczy	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
22.	Nieledew	652/11	Budynek Gospodarczy	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
23.	Nieledew	652/10	Budynek Gospodarczy	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
24.	Nieledew	652/9;651	Park, aleja	początek XX wieku	Rejestr: A/1503 Data: 27.03.1986.
25.	Trzeszczany	357;360; 361;362	Cmentarz parafialny	2 połowa XIX wieku	Rejestr: A/1577 Data: 20.03.1989
26.	Trzeszczany	357	Kaplica grobowa Bielskich	1926	

27.	Trzeszczany	357	Kaplica grobowa Tuszowskich	lata 30 XX wieku	
28.	Trzeszczany	360	Kaplica grobowa Wieczerańskich	lata 50 XX wieku	
29.	Trzeszczany	3/1	Kaplica św. Jana	ok. połowy XIX wieku	
30.	Trzeszczany	258	Kapliczka słupowa	XIX wiek	
31.	Trzeszczany	238	Kościół p.w. Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia Najświętszej Marii Panny	1913-1923	Rejestr: A/ 1504 Data: 26.06.1986.
32.	Trzeszczany	238	Dzwonnica	XIX wiek	Rejestr: A/1504 Data: 26.06.1986.
33.	Trzeszczany	325/17	Fragmenty ogrodzenia	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
34.	Trzeszczany	325/15	Oficyna dworska	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
35.	Trzeszczany	325/17	Pałac	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
36.	Trzeszczany	325/17	Park	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
37.	Trzeszczany	325/17	Piwnica	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
38.	Trzeszczany	325/17	Spichlerz	początek XIX wieku	Rejestr: A/674 Data: 13.04.1973.
39.	Zaborce	202/8	Pozostałości parku dworskiego	początek XX wieku	
40.	Zadębce	446	Cmentarz prawosławny	XIX wiek	

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Trzeszczany — stanowiska archeologiczne:

Lp.	Miejscowość	Działka	Obiekt	Datowanie	Forma ochrony
1	85-92/212	Zadębce	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, I-11 ok. epoki brązu	
2	85-93/12	Zadębce-Kolonia	Osada, osada?, ślad osadnictwa, osada?	Neolit, wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze, okres nowożytny	
3	85-93/118	Zadębce	Ślad osadnictwa, osada?	Neolit, pradzieje nieokreślone	
4	85-93/119	Zadębce	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
5	85-93/120	Zadębce	Osada?, osada, osada	Okres lateński, XII-XIII w., okres nowożytny	
6	85-93/121	Zadębce	Osada?, osada?, osada, osada?	Neolit, wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, okres lateński	
7	85-93/122	Zadębce	Osada?	Epoka brązu	
8	85-93/123	Zadębce	Osada?	Wczesna epoka brązu	
9	85-93/124	Zadębce	Ślad osadnictwa	Pradzieje nieokreślone	
10	85-93/125	Zadębce	Osada?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, pradzieje nieokreślone	
11	85-93/126	Zadębce-Kolonia	Ślad osadnictwa	Pradzieje nieokreślone	
12	85-93/127	Zadębce-Kolonia	Osada?, osada	Epoka brązu, wczesne średniowiecze	
13	85-93/128	Zadębce	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, pradzieje nieokreślone	
14	85-93/129	Zadębce-Kolonia	Ślad osadnictwa	Pradzieje nieokreślone	
15	85-93/130	Zadębce-Kolonia	Ślad osadnictwa	Pradzieje nieokreślone	
16	85-93/131	Zadębce-Kolonia	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
17	85-93/132	Zadębce-Zadębce Kolonia	Osada?	Epoka brązu	

18	85-93/133 85-93/133	Zadębcze- Kolonia	Osada?, osada?	Wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki	
19	85-93/134	Zadębcze- Kolonia	Osada, osada?	Wczesna epoka brązu, IV ok. epoki brązu	
20	85-93/135	Zadębcze- Kolonia	Osada?, ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu, pradzieje nieokreślone	
21	85-93/136	Zadębcze- Kolonia	? ślad osadnictwa Osada?	Epoka brązu, pradzieje nieokreślone	
22	85-93/137	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa, osada	Neolit, pradzieje nieokreślone	
23	85-93/138	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
24	85-93/139	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Neolit	
25	85-93/140	Zadębcze- Kolonia	Osada, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, wczesna epoka br ązu, IV ok. epoki brązu, nieokreślone	
26	85-93/141	Zadębcze- Kolonia	Osada, osada?, osada, ślad osadnictwa	Neolit, wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, wczesne średniowiecze, XVIII w.	
27	85-93/142	Zadębcze- Kolonia	Osada?, ślad osadnictwa Osada?,	Neolit, okres wpływów rzymskich	
28	85-93/143	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Neolit	
29	85-93/144	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Neolit	
30	85-93/145	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Pradzieje nieokreślone	
31	85-93/146	Zadębcze- Kolonia	Osada, ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze, pradzieje nieokreślone	
32	85-93/147	Zadębcze- Kolonia	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
33	85-93/148	Zadębcze- Kolonia	Osada	Epoka brązu	
34	85-93/149	Zadębcze- Kolonia	Osada?	Pradzieje nieokreślone	

35	85-93/207	Zadębce-Kolonia	Ślad osadnictwa, osada?, ślad osadnictwa	Neolit, epoka brązu/okres halsztacki, XVIII-XIXw.	
36	86-91/40	Ostrówek	Osada?	Wczesna epoka brązu	
37	86-92/1	Trzeszczany Pierwsze	Cmentarzisko kurhanowe		Rejestr: C/93
38	86-92/2:	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	136-161 r. n.e.	
39	86-92/3	Trzeszczany Pierwsze	Osada	Neolit	
40	86-92/4	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	Neolit	
41	86-92/5	Trzeszczany Pierwsze	Osada	Wczesne średniowiecze	
42	86-92/7	Józefin	Ślad osadnictwa	?	
43	86-92/8	Ostrówek	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
44	86-92/9	Drogojówka	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, neolit, neolit, neolit	
45	86-92/10	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Nieokreślone, wczesne średniowiecze, kultura nowożytna	
46	86-92/11	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada, osada, ślad osadnictwa	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze, średniowiecze, nieokreślone	
47	86-92/12	Trzeszczany Pierwsze	Osada, osada, ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze, średniowiecze, nieokreślone	
48	86-92/13	Trzeszczany Pierwsze	ślad Osada, osada osadnictwa	X-XII w., średniowiecze, nieokreślone	
49	86-92/14	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada?, osada?, ślad osadnictwa,	Wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze, nieokreślone, kultura nowożytna	
50	86-92/15	Trzeszczany Pierwsze	Osada, osada?, ślad osadnictwa, ślad	Epoka brązu, ok. latareński, okres	

			osadnictwa, ślad osadnictwa	wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	
51	86-92/16	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada?, ślad osadnictwa	Neolit, kultura łużycka, wczesne średniowiecze	
52	86-92/17	Trzeszczany Pierwsze	Osada? osada? osada?, osada?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Wczesny okres brązu, nieokreślone, okres wpływów rzymskich, nieokreślone, wczesne średniowiecze	
53	86-92/18:	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?, osada, osada	Epoka brązu, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, nieokreślone, wczesne średniowiecze	
54	86-92/19	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada, ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu, epoka brązu, nieokreślone	
55	86-92/20	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, epoka brązu, nieokreślone	
56	86-92/21	Trzeszczany Pierwsze	Osada?	Wczesna epoka brązu	
57	86-92/22	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
58	86-92/23	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, ślad osadnictwa, osada?	Neolit, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	
59	86-92/24	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, ślad osadnictwa, osada?	Neolit, nieokreślone, kultura nowożytna	
60	86-92/25	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada?	Neolit, epoka brązu	
61	86-92/26	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	Nieokreślone	
62	86-92/27	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, wczesne średniowiecze	
63	86-92/28	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, wczesna epoka brązu, nieokreślone	
64	86-92/29	Trzeszczany Pierwsze	Osada?	X-XII w.	
65	86-92/30	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?	Epoka brązu, X-XII w.	

66	86-92/31	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	Nieokreślone	
67	86-92/32	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Epoka brązu, okres wpływów rzymskich, nieokreślone, wczesne średniowiecze, ok. XVIII w.	
68	86-92/33	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada?, osada?, osada?, ślad osadnictwa	Neolit, epoka brązu, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, kultura nowożytna	
69	86-92/34	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?, ślad osadnictwa	Neolit, okres wpływów rzymskich, nieokreślone	
70	86-92/35	Trzeszczany Pierwsze	Osada, osada?, osada, osada?, osada?, osada	Epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, okres kultury laterańskiej, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
71	86-92/36	Trzeszczany Pierwsze	Osada	Epoka brązu/okres halsztacki	
72	86-92/37	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?, • 5 ślad osadnictwa, osada?, ślad osadnictwa	Epoka brązu/okres halsztacki, ok. lateński, okres wpływów rzymskich, X-XII w., nieokreślone	
73	86-92/38	Trzeszczany Pierwsze	lad osadnictwa, osada? Ślad	Epoka brązu, nieokreślone	
74	86-92/39	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
75	86-92/40	Trzeszczany Pierwsze	Osada ? osada? ,	Nieokreślone, wczesne średniowiecze	
76	86-92/41	Trzeszczany Pierwsze	lad osadnictwa, osada? Ślad	Neolit, wczesna epoka brązu	
77	86-92/42	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa ,	Epoka brązu, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
78	86-92/43	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu, XVII/XVIII w.	

79	86-92/44	Trzeszczany Pierwsze	osada? Osada,	Nieokreślone, XVII/XVIII w.	
80	86-92/45	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada, osada, osada?	Wczesna epoka brązu, X-XIII w., średniowiecze,	
81	86-92/46	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada, osada	Nieokreślone, średniowiecze, XVII w.	
82	86-92/47	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, Osada, osada, osada?	Neolit, wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
83	86-92/48	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, ślad osadnictwa, osada?	II ok. epoki brązu, epoka brązu/okres halsztacki, nieokreślone	
84	86-92/49	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?	Neolit, nieokreślone	
85	86-92/50	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, osada?, osada, ślad osadnictwa	Epoka brązu/okres halsztacki, okres wpływów rzymskich, X-XII w., nieokreślone	
86	86-92/51	Trzeszczany Pierwsze	Ślad osadnictwa, osada, osada?	Epoka brązu/okres halsztacki, X-XII w., nieokreślone	
87	86-92/52	Trzeszczany Pierwsze	Osada	Nieokreślone	
88	86-92/53	Mołodiatycze	Osada?, osada, osada, ślad osadnictwa, osada	Wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
89	86-92/54	Mołodiatycze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	Neolit, wczesna epoka brązu, nieokreślone	
90	86-92/55	Mołodiatycze	Osada?, ślad osadnictwa, osada?, ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu, epoka brązu/okres halsztacki, nieokreślone, średniowiecze	
91	86-92/56	Mołodiatycze	Osada?, osada?, osada?	Neolit, II ok. epoki brązu, średniowiecze	
92	86-92/57	Mołodiatycze	Osada?, osada?, osada?,	Wczesna epoka brązu, II ok. epoki brązu, epoka brązu, okres wpływów	

			<i>śląd osadnictwa, osada?, osada?</i>	<i>rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone</i>	
93	86-92/58	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa</i>	<i>Neolit, epoka brązu, wczesne średniowiecze</i>	
94	86-92/59	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?</i>	<i>II ok. epoki brązu</i>	
95	86-92/60	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?, osada?, ślad osadnictwa, osada</i>	<i>Neolit, epoka brązu, ok. lateński, nieokreślone</i>	
96	86-92/61	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada</i>	<i>Okres wpływów rzymskich, nieokreślone, wczesne średniowiecze</i>	
97	86-92/62	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?</i>	<i>Wczesne średniowiecze</i>	
98	86-92/63	<i>Trzeszczany Pierwsze</i>	<i>Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada</i>	<i>Okres wpływów rzymskich, nieokreślone, X-XII w.</i>	
99	86-92/64	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa</i>	<i>Nieokreślone, średniowiecze, XVI/XVII w.</i>	
100	86-92/65	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa, osada?, osada?, ślad osadnictwa</i>	<i>Epoka brązu/okres halsztacki, wczesne średniowiecze, nieokreślone, kultura nowożytna</i>	
101	86-92/66	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?, ślad osadnictwa</i>	<i>Epoka brązu/okres halsztacki, średniowiecze</i>	
102	86-92/67	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa</i>	<i>Nieokreślone, średniowiecze</i>	
103	86-92/68	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Osada?, ślad osadnictwa</i>	<i>Nieokreślone, XVII/XVIII</i>	
104	86-92/69	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa</i>	<i>Nieokreślone</i>	
105	86-92/70	<i>Mołodiatycze</i>	<i>Ślad osadnictwa, osada, osada?, ślad osadnictwa, osada, osada?</i>	<i>II ok. epoki brązu, ok. lateński, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone, kultura nowożytna</i>	

106	86-92/71	Mołodiatycze	Osada?, osada? „	Okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	
107	86-92/72	Mołodiatycze	Ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada, osada?	Ok. lateński, wczesne O średniowiecze, nieokreślone, XVII/XVIII w.	
108	86-92/73	Mołodiatycze	Ślad osadnictwa, osada?, osada?	Neolit, okres wpływów rzymskich, nieokreślone	
109	86-92/74	Mołodiatycze	Ślad osadnictwa, osada?, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada	Neolit, wczesna epoka brązu, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	
110	86-92/75	Mołodiatycze	Ślad osadnictwa	Nieokreślone	
111	86-92/76	Majdan Wielki	Osada, osada, osada?, osada?, ślad osadnictwa, osada, osada?	Neolit, I ok. epoki brązu, II ok. epoki brązu, epoka brązu/okres halsztacki, ok. lateński, X-XII w., nieokreślone	
112	86-92/77	Majdan Wielki	Osada?? osada?, osada?, "" ślad osadnictwa	II ok. epoki brązu, epoka brązu, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
113	86-92/78	Majdan Wielki	Osada, osada, osada, osada	II ok. epoki brązu, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze,	
114	86-92/79	Józefin	Osada, ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze, nieokreślone	
115	86-92/80	Józefin	Osada?, osada?	Wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze	
116	86-92/81	Józefin	Ślad osadnictwa	II ok. epoki brązu	
117	86-92/82	Józefin	Ślad osadnictwa	Nieokreślone	
118	86-92/83	Józefin	Osada?	Nieokreślone	
119	86-92/84	Józefin	Osada?, osada?	Epoka brązu, kultura pradziejowa	

120	86-92/85	Trzeszczany Pierwsze	Osada?, śląd osadnictwa, osada, osada?, osada?	Wczesna epoka brązu, neolit, okres halsztacki, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
121	86-92/87	Józefin	Śląd osadnictwa, osada?, osada?, śląd osadnictwa, osada	Neolit, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, nieokreślone	
122	86-92/88	Józefin	Osada?, osada?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada	Neolit, epoka brązu, wczesne średniowiecze, XVII/XVIII w., kultura nowożytna	
123	86-92/89	Józefin	Osada?, śląd osadnictwa	Epoka brązu, nieokreślone	
124	86-92/90	Józefin	Śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	Nieokreślone, wczesne średniowiecze	
125	86-92/91	Józefin	Śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
126	86-92/92	Korytyna	Śląd osadnictwa	?	Rejestr: C /140
127	86-92/93	Korytyna	Śląd osadnictwa, osada , osada	Nieokreślone, wczesne średniowiecze, średniowiecze	
128	86-92/94	Korytyna	Osada, śląd osadnictwa, osada? -	IX-X w., XII-XIII w. nieokreślone	
129	86-92/95	Korytyna	Osada, osada?	IX-XII w., średniowiecze	
130	86-92/96	Korytyna	Osada?, osada, osada, osada	Epoka brązu, X-XII w., XII-XIII w., nieokreślone	
131	86-92/97	Korytyna	Osada? osada? osada	I ok. epoki brązu, epoki brązu, okres wpływów rzymskich, nieokreślone	
132	86-92/98	Korytyna	Osada?	Nieokreślone	
133	86-92/99	Józefin	Osada	Nieokreślone	

Zespół pałacowo- parkowy w Trzuszczanach z XIX w.

Pałac założony na planie prostokąta: dwutraktowy w części środkowej z hollem i salonem. Pierwotne wnętrza częściowo przebudowane wtórnymi podziałami ścianek. Pierwotne wyposażenie w dużej części zniszczone. Zachowały się pierwotne drewniane schody na I piętro z fragmentami ozdobnej balustrady. W salonie I piętra strop i fryz ozdobiony złożonymi sztukateriami (część odpadła), podłoga. Częściowo zachowana została stolarka drewniana. 33 Budynek w złym stanie technicznym, zawilgocony, zagrzybiony. W salonie parteru i I piętra odpada sufit i tynk. Konstrukcja i pokrycie dachu do wymiany. Brak obróbek blacharskich. Elewacje zniszczone, odpadające tynki, ubytki muru, liczne pęknięcia. Posadzki i podłogi zniszczone. Ubytki w balustradzie schodowej. Zespół pałacowo- parkowy obejmuje obszar około 13 ha. Na zabudowę składają się obiekty zabytkowe: pałac, oficyna, spichlerz, piwnica oraz rządówka i dawne budynki gospodarcze (znacznie przebudowane). W 1928 roku park pałacowy uległ modyfikacji poprzez wytyczenie nowych alejek oraz nowe nasadzenia. Dalszych przekształceń dokonano w okresie powojennym, majątek uległ parcelacji, a park z zabudową i dawny folwark przejął w 1952r. Państwowy Ośrodek Maszynowy. W 1993 roku całość stała się własnością Gminy Trzuszczany. Park zachował się w granicach historycznych jego kształt zbliżony jest do kwadratu ukierunkowanego przekątną N- S jego powierzchnia wynosi około 9,0 ha. Park jest powiązany z ogrodem spacerowym i trzema stawami założonymi na ciek wodnym. Całość zespołu pałacowo – parkowego jest w złym stanie budynki są zawilgocone, ubytki murów, stolarka zdewastowana, pokrycia dachowe do wymiany. Park jest zaniedbany, drzewostan nie pielęgnowany. W miarę dobrym stanie znajduje się tylko oficyna, która była remontowana w 1996 i 1997 roku. Budynek jak i park stanowi własność prywatną niestety jego degradacja i brak działań inwestycyjnych właściciela w ciągu kilku lat może doprowadzić do całkowitego zniszczenia zabytku. Wydaje się zasadne i nieuchronne podjęcie działań formalno-prawnych szczególnie konserwatora zabytków w celu ochrony cennego zabytku.

Zespół dawnej cukrowni w Nieleddwi

Cukrownia została założona w 1898 r. przez rodzinę Świeżawskich, którzy wzniesli dla jej potrzeb kompleks budynków produkcyjnych. W 1915 r. cukrownię spalono, a odbudowano w latach 1918-21. W latach okupacji niemieckiej i okresie powojennym urządzenia cukrowni wywieziono. W 1950 roku utworzono wytwórnię win w Nieleddwi, następnie w 1968r. przekształcono ją w Zakład Przemysłu Owocowo- Warzywnego. Zespół składa się z budynku administracyjnego koniec XIX w. (dawny dom dyrektora cukrowni) oraz trzech budynków mieszkalnych i trzech budynków gospodarczych oraz parku. Budynek administracyjny, budynek piętrowy z ryzalitem, kryty dachem dwuspadowym. Stan zachowania murów, stropów, więźby dachowej, pokrycia dobry. Budynek mieszkalny (ok. 1906 r., murowany), założony na rzucie wydłużonego prostokąta o wnętrzu dwutraktowym, dwukondygnacyjnym z mezzaninem w partii poddasza. Dachy spłaszczone, dwuspadowe, przenikające się z daszkami nad szczytami pseudoryzalitów. Elewacja frontowa 18- osiowa, symetryczna. Elewacja tylna 15- osiowa, symetryczna z regularnym rozmieszczeniem okien. Na trzech głównych osiach klatki schodowe. Budynek 34 w złym stanie technicznym (zawilgocone mury, ubytki cegieł, odpadający tynk, zniszczona stolarka, zdewastowana klatka schodowa). Budynek mieszkalny (pocz. XX w., murowany) powstał jako jeden z trzech budynków mieszkalnych dla pracowników cukrowni. Założony na rzucie prostokąta z dwoma przybudówkami od szczytów, o układzie dwutraktowym, budynek piętrowy z poddaszem użytkowym, nakryty dachem dwuspadowym spłaszczonym. Elewacja frontowa 14- osiowa, dwukondygnacyjna z mezzaninem symetryczna. Na piątej i dziesiątej osi pseudoryzalitali w wejściu w przyziemi.

Stan zachowania dobry. Częściowo zużyta stolarka drewniana i drzwiowa. Budynek mieszkalny (pocz. XX w. murowany) założony na rzucie wydłużonego prostokąta z ryzalitami w obu dłuższych elewacjach i przybudówkami u szczytów. Układ dwutraktowy. Elewacja frontowa i tylna 11 – osiowe, symetryczne niemal podobne. Ozdobne profilowane balustrady klatek schodowych. Stan zachowania średni. Widoczne ubytki tynków, zawilgocenie dolnych partii ścian, zużyta stolarka. Trzy budynki gospodarcze powstały na początku XX wieku. Obecnie są w złym stanie technicznym, zaniedbane. Mury zawilgocone,. Stolarka zużyta, niekompletna, ubytki w pokryciu. Należy zaznaczyć, że jeden z budynków mieszkalnych został odrestaurowany w 2013r, wyremontowano elewację frontową oraz tylną budynku, wyremontowano dach, schody wejściowe, obecnie trwają prace remontowe elewacji bocznych. Park ze stawem- zachowana jest zieleń ozdobna przy budynku administracyjnym dawnej cukrowni. Zajmuje około 90 m2 przylegający bezpośrednio do drogi z Zadębiec do Hrubieszowa. Zachowana jest aleja lipowa, wymagająca zabiegów pielęgnacyjnych i leczniczych. W roku 2013 został odrestaurowany zabytkowy park, odtworzono alejki, założono trawniki i zakrzewienia, wycięto stare grożące zawalaniem drzewa oraz posadzono nowe na ich miejsce. Uporzędkowano teren wraz ze stawem, zbudowano pomosty widokowe, postawiono małą architekturę w formie ławek, koszy na śmieci oraz tablicy informacyjnej i zadaszanej altany.

Zespół dworski w Nieleddwi

Zespół dworsko pałacowy o kształcie zbliżonym do kwadratu zorientowany jest N- S. Zespół składa się z dworu murowanego z drugiej połowy XIX w, oraz oficyny koniec XIX w., rządcówki drewnianej koniec XIX w., lodowni mur.- ziem. Koniec XIX w., a także parku krajobrazowego z drugiej połowy XIX w. Południową część zespołu zajmuje dawne gumno z szeregiem budynków gospodarczych. Wschodni narożnik zespołu zajmuje dawna rządcówka, obok której usytuowano figurę Św. Jana Chrzciciela z 1845 r. W południowej części zlokalizowano mieszkalne budynki dworskie i park krajobrazowy. W północnym narożniku leży staw o kształcie zbliżonym do kwadratu, z wysepką o średnicy ok. 8 m, w otoczeniu drzew. Układ ścieżek w parku jest nieczytelny, zachowany jest fragment ogrodu ozdobnego, fragmenty szpalerów lipowych. Dobrze zachowany jest staw. Zespół budynków dworskich jest w średnim stanie technicznym, zużyta 35 stolarka, miejscami odpadający tynk. Na zespół dworski składa się również piwnica, która obecnie jest własnością prywatną i służy jako magazyn.

Kościół parafialny p.w. Św. Trójcy i Narodzenia NMP. w Trzeszczanach

Kościół murowany, powstał w latach 1913-1923, remontowany w roku 1971 i 1985 oraz w latach 2012-2013. Jest kościołem wieżowym zrealizowanym na rzucie wydłużonego prostokąta (typ halowy) w stylu neogotyckim. Podstawowym materiałem jest cegła. Stan budynku po remoncie jest bardzo dobry. Odrestaurowano zarówno wewnątrz obiektu jak i mury oraz schody zewnętrzne.

Cmentarze

Cmentarze prawosławne dawniej grekokatolickie, obecnie nieczynne znajdują się w miejscowościach Mołodiatycze i Nieleddew, w miejscowości Zadębce znajduje się cmentarz prawosławny również nieczynny. Cmentarze te są w znacznej części bardzo zaniedbane, nagrobki zachowały się w znikomej części i są to głównie kamienne, betonowe, żeliwne i drewniane krzyże oraz obeliski, widoczne są mogiły ziemne. Drzewostan występujący na tych cmentarzach jest bądź ubogi bądź zaniedbany brakuje ogrodzeń. Są to cmentarze z końca

XIX w. Cmentarz rzymskokatolicki w Trzeszczanach. Cmentarz jest nadal czynny. Najstarszym zachowanym nagrobkiem jest nagrobek z czytelną inskrypcją z 1828 r.. Cmentarz założony jest na rzucie prostokąta o powierzchni 2,9 ha, podzielony na prostokątne kwatery, różne wielkości, trzy murowane kaplice grobowe. Zachowało się około 50 kamiennych i żeliwnych nagrobków sprzed 1945 r., w tym 3 z pierwszej połowy XIX w. . Ponadto występują krzyże na postumentach w postaci : walców, obelisków, prostopadłościanów, kopców z kamieni . Nagrobki dekorowane są : wielostopniowymi gzymsami uskokowymi, gzymsami z półkolistymi szczykami, gzymsami kostkowymi, płaskimi kanchurami, tympanonami i akroterionami. Drzewa rosną w najstarszej części cmentarza. Na cmentarzu znajdują się dwie zabytkowe kaplice grobowe murowane z początku XX w. Bielskich i Tuszowskich. Kaplice są w złym stanie technicznym, zaniedbane, pokrycie dachowe na jednej z nich wykazuje ubytki, należy poprawić tynki. Cmentarz jest ogrodzony przęsłami metalowymi.

Pozostałości parku dworskiego w Zaborcach i Zadębcach.

Pozostałości naturalistycznego parku dworskiego z początku XX w. w Zaborcach o powierzchni 4 ha. Z dawnej kompozycji zachowały się jedynie fundamenty dworu, dwa wnętrza parkowe, resztki alei grabowej, część drzew parkowych, fragmenty kompozycji krzewów, jedna droga parkowa, przetrzebiony sad jabłoniowy, fragment szpalerów topolowych, wewnątrz po 36 sadzie wiśniowym, szpalery lipowy i wierzbowy, kilka starych orzechów i śliw. Kompozycja parku jest częściowo czytelna. Czytelny jest podział terenu na podstawowe części funkcjonalne – stawy, folwark, park i dwa sady. Pozostałości parku dworskiego w Zadębcach z końca XIX w. Stan zachowania kompozycji jest bardzo skąpy, można stwierdzić że pozostałości parku są śladowe, podział terenu jest mało czytelny.

Na terenach i przy obiektach znajdujących się w rejestrze zabytków oraz ich otoczeniu wszelkie zamierzenia inwestycyjne wymagają zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków i uzyskania warunków konserwatorskich. Podobnie rzecz się ma z zabytkami wpisanymi do ewidencji zabytków.

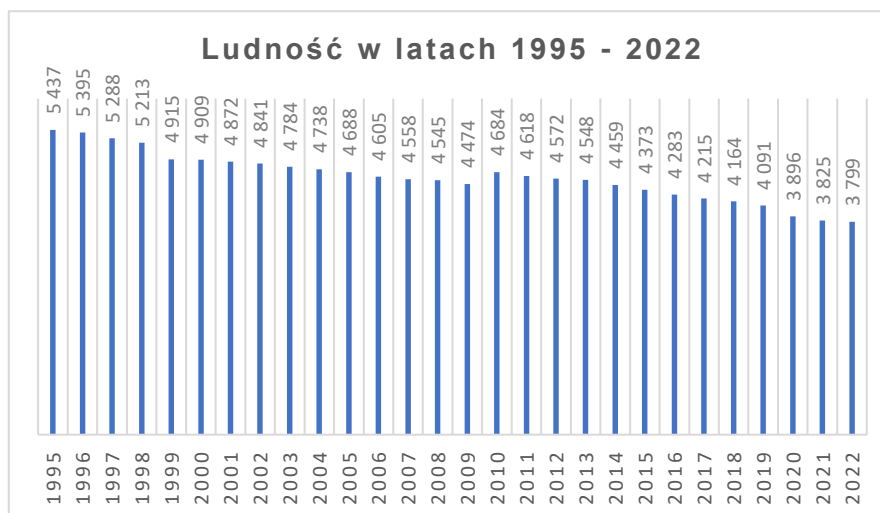
5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych /art.10 ust. 1 pkt 4a/

Dla obszaru Województwa Lubelskiego nie sporządzono audytu krajobrazowego.

6. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia /art.10 ust. 1 pkt 5/

6.1. Sytuacja demograficzna

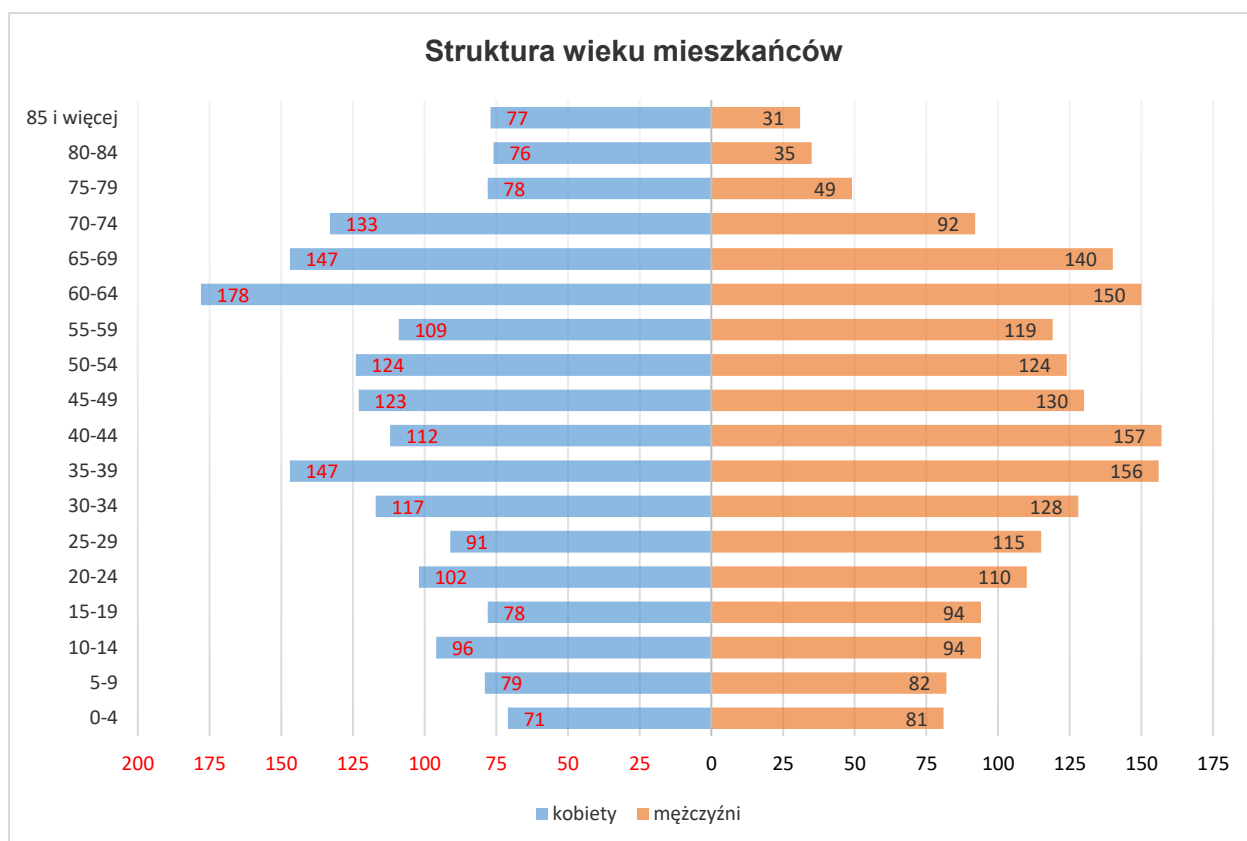
Na koniec 2022 roku gminę Trzeszczany zamieszkiwało 3 799 osób (wg danych GUS). Gęstość zaludnienia w gminie wyniosła 42 osób/km² (stan na 2021 r.).

Gmina Trzemeszno, w analizowanym okresie, tj. od 1995 r. przeżywa ciągły spadek liczby ludności gminy. Nieznaczna odchyłka od trendu spadkowego wystąpiła w roku 2010. Średnia spadku liczby ludności w okresie 1995 – 2009 wynosiła średnio – 69 osób/rok. Średnia spadku liczby ludności w okresie 2009 – 2022 była mniej niekorzystna i wynosiła średnio – 52 osób/rok. Oznacza to proces postępującego wyludniania spowodowanego migracją do większych ośrodków miejskich oraz emigracją za granice kraju, nasilony po wstąpieniu do Unii Europejskiej i otwarciu rynków pracy w zamożniejszych krajach wspólnoty.

6.2. Struktura wieku

Strukturę wieku mieszkańców gminy (wg danych GUS z roku 2021) należy określić jako niekorzystną. Ludność w wieku 65 i więcej lat, 858 osób, stanowi 22,43% mieszkańców. Ludność w wieku produkcyjnym, 2292 osób (w przedziałach wiekowych: 20-24 – 212 osób, 25-34 – 451 osób, 35-44 – 572 osób, 45-54 – 501 osób, 55-64 – 556 osób), co stanowi 59,92%. Dzieci z najmłodszej grupy wiekowej 0-4 lat jest 152, co stanowi 3,97% mieszkańców. Dzieci i młodzieży w wieku edukacyjnym (w przedziałach 5-19) jest 523, co stanowi 13,67% liczby mieszkańców. Niestety, wielkość najistotniejszych dla rozwoju demograficznego grup wiekowych (20-24 i 25-34 lat) w najbliższym czasie może ulegać zmniejszeniu, ponieważ kolejne grupy wiekowe są mniej liczne. Sytuacja ta sygnalizuje problem starzenia się społeczeństwa.

W gminie Trzeszczany od kilkunastu lat zachodzi proces zmniejszania się liczby urodzeń, w wyniku którego systematycznie zmniejsza się liczba dzieci. Grupa młodzieży w wieku 10-19 lat jest znacznie mniej liczna od grupy ludności w wieku 20-29. W najbliższych latach liczba dzieci w wieku szkolnym najprawdopodobniej będzie spadać, na skutek mniejszej liczby młodzieży przechodzącej do grupy wiekowej 20-29 lat (w której odsetek urodzeń jest największy). Możliwy jest jednak scenariusz, w którym dodatnie saldo migracji przyczyni się do osłabienia tego trendu lub nawet go odwróci.

Udział poszczególnych grup produkcyjnych ma wpływ na wielkość wskaźnika obciążenia ekonomicznego, czyli liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2021 r. w gminie Trzeszczany wskaźnik ten wynosił 74,7.

6.3. Struktura płci

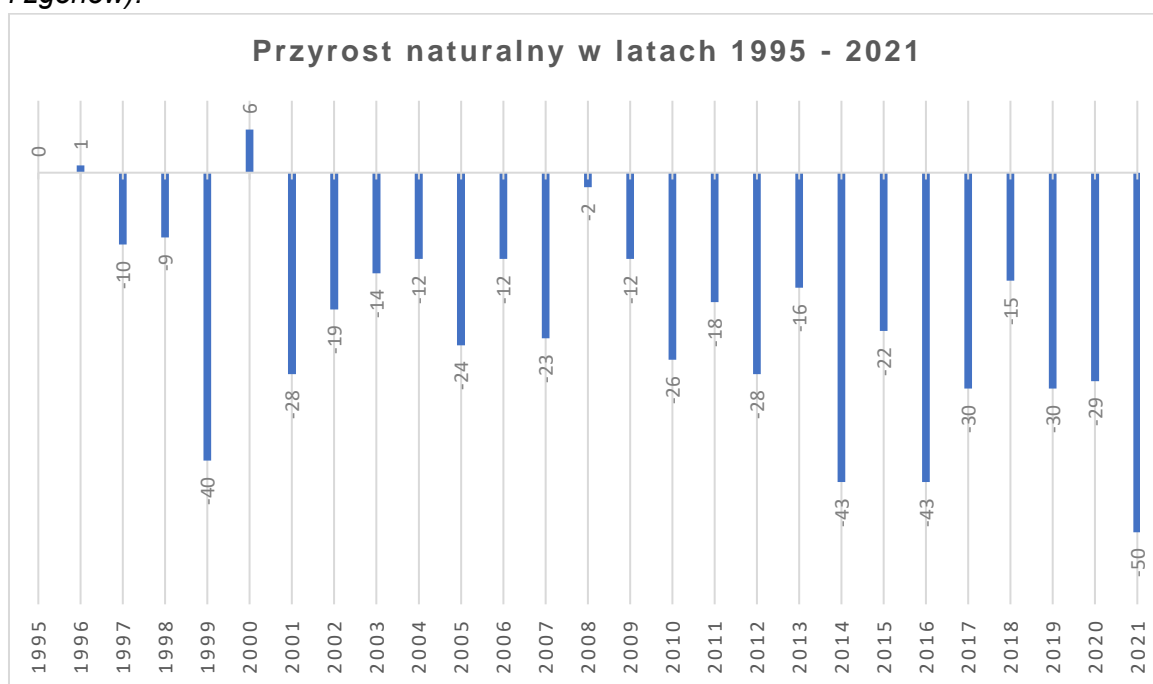
W gminie Trzeszczany w 2022 roku miała miejsce przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (1929 wobec 1870), skutkiem czego wskaźnik feminizacji miał wartość 103. Wskaźnik feminizacji jest zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych. Niekorzystny jest w grupach w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, szczególnie od 30 do 44 lat – jest on znacznie niższy od 100, co oznacza, że w grupach tych występuje przewaga mężczyzn. Wskaźnik feminizacji dla gminy w grupie wiekowej 30-44 lat wynosi 85.

Sytuacja jaka zaistniała w gminie jest niekorzystna dla rozwoju demograficznego, ponieważ wystąpiła w grupach najbardziej dla niego istotnych (15-29 lat). Sytuacja taka może utrudniać zawieranie małżeństw oraz wpływać na przyspieszenie tempa starzenia się ludności (mniejsza liczba urodzeń) oraz powodować migracje. Obecnie największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wielkość wskaźnika w grupie 20 do 29 lat, ze względu na fakt, że grupa ta koncentruje największą liczbę zawieranych małżeństw i urodzeń.

Dopiero w grupach od 55 roku życia ma miejsce stała przewaga liczebna kobiet w gminie. Wzrost wskaźnika jest spowodowany większą umieralnością mężczyzn i jest typowe dla większości gmin.

6.4. Przyrost naturalny

Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki – urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną – wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

W całym badanym okresie w gminie Trzeszczany (podobnie jak wielu innych gminach województwa lubelskiego) ma miejsce zmniejszenie liczby urodzeń. Dodatni przyrost naturalny wystąpił w latach 1996 i 2000. Od roku 2005 występuje pogłębiający się ujemny przyrost naturalny. Najwyższą bezwzględną liczbę urodzeń w analizowanym okresie zanotowano w 1996 roku - 71 urodzeń. Najwyższy wskaźnik urodzeń na 1000 mieszkańców zaobserwowano w 2009 roku – 12,18 urodzeń na 1000 mieszkańców. Najniższa liczba urodzeń wystąpiła w 2014 roku – 24 urodzenia (5,33 na 1000 mieszkańców), był to jednocześnie najniższy wskaźnik urodzeń w analizowanym okresie. Do głównych przyczyn zjawiska spadku liczby urodzeń zaliczyć można: zmianę modelu życia ludności (posiadanie małej liczby dzieci, wzrost aktywności zawodowej kobiet, itp.), pogorszenie sytuacji ekonomicznej po 1989 roku (przede wszystkim złe warunki finansowe, zmiana modelu gospodarki rolnej, bezrobocie i zła sytuacja mieszkaniowa młodych ludzi). Wydaje się jednak, że największym ciosem dla demografii gminy Trzeszczany była emigracja zarobkowa po roku 2000, tj. po stopniowym otwieraniu rynków pracy w bardziej rozwiniętych krajach Unii Europejskiej. Odptyw ludności w wieku produkcyjnym miał bezpośredni wpływ na spadek liczby urodzeń.

W latach 2016-2022 średniorocznie współczynnik śmiertelności w gminie wynosił 29 zgonów rocznie, co daje średnią 14,26 zgonów na 1000 mieszkańców rocznie. W analizowanym okresie najwyższy współczynnik zgonów zanotowano w 2021 roku, było to 18,09 zgonów na 1000 mieszkańców.

Wielkość przyrostu naturalnego uzależniona jest od wahań liczby urodzeń i zmiany liczby zgonów. Krzywa obrazująca przyrost naturalny najczęściej naśladuje swym kształtem

krzywą urodzeń. Konsekwencją spadku liczby urodzeń w gminie, jest systematyczne zmniejszanie się wielkości przyrostu naturalnego.

Gmina Trzeszczany charakteryzuje się niekorzystnym przebiegiem procesów migracyjnych, ponieważ liczba ludności odpływającej przeważa nad ludnością napływającą na jej teren. W latach 1995 – 2021 napływ na teren gminy wyniósł 1120 osób, a odpływ 2112 osób. Na skutek migracji w analizowanym okresie liczba mieszkańców zmniejszyła się więc o 992 osoby. Ujemne saldo migracji utrzymuje się nieprzerwanie od 1995 r., jakkolwiek średnia w latach 2010 – 2021 tendencja spadkowa wyhamowała i utrzymuje się średnim poziomie -30 (w porównaniu do średniej dla lat 1995 – 2009: - 42). W kierunkach napływu ludności na obszar gminy dominuje napływ ze wsi. W odpływie z terenu gminy wymeldowania do miast (średnia dla lat 1995 – 2021: 45) nieznacznie dominuje nad wmeldowaniami na wieś (średnia dla lat 1995 – 2021: 34).

6.5. Bezrobocie

Gmina Trzeszczany charakteryzuje się wyższym poziomem bezrobocia (10,1%) niż średnia w województwie lubelskim (7,2%). Do roku 2005 bezrobocie utrzymywało się na wysokim poziomie powyżej 15%. W całym analizowanym okresie (1995 – 2022) bezrobocie sukcesywnie zmniejszało się osiągając poziom 222 osób pozostających bez pracy (2021 r.). Jedynie lata 2009 – 2012 przyniosły chwilowy wzrost (z 11,7% w roku 2008 do 14,4% w roku 2012). Ogólnie sytuację na rynku pracy w gminie Trzeszczany uznać można za poprawiającą się. W 2021 roku 56,75% bezrobotnych stanowiły kobiety.

Należy zauważyć, że na stałe zmniejszanie się osób pozostających bez pracy wpływ ma nie tylko stopniowo poprawiająca się koniunktura gospodarcza, ale również stale zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym.

6.6. Mieszkalnictwo

W 2021 roku ludność gminy Trzeszczany zamieszkiwała 1438 mieszkań. W ich skład wchodziły łącznie 5428 izby. Zasób mieszkań komunalnych w gminie wynosi 19 mieszkań, co stanowi ok 1,3% wszystkich mieszkań. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 76,6 m² wobec średniej powierzchni 79,1 m² w województwie lubelskim. Liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie wynosiła 3,77 (3,95 na terenie województwa). Wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców był w gminie Trzeszczany nieznacznie mniej korzystny od średniej – 375,9 (na terenie województwa 388,67).

W latach 1995 – 2021 liczba mieszkań w gminie zmalała o 75, czyli ok 5% względem liczby mieszkań z 1995 r. W ciągu tych 21 lat stopniowemu zwiększeniu uległa średnia powierzchnia użytkowa mieszkań i liczba przypadających na nie izb.

W 2021 roku wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Trzeszczany przedstawiało się korzystniej niż średnia dla gmin wiejskich województwa lubelskiego: 86,7% mieszkań wyposażonych było w wodociąg (średnia 87,5%), w 76,8% była łazienka (średnia 71,9%), 72,9% mieszkań wyposażonych było w centralne ogrzewanie – (średnia 62,1%). Należy zauważyć, że analizowanym przedziale czasu, tj. od 1995 r. ww. wskaźniki ulegają stałej poprawie. Niższy niż średnia w gminach wiejskich województwa lubelskiego był natomiast procent budynków podłączonych do kanalizacji – 20,4% (średnia 23,3%). Zaznaczyć należy, że ten wskaźnik praktycznie nie uległ zmianie w analizowanym okresie (2002 r. podłączonych do kanalizacji było 20,2% budynków).

Gmina na swoim obszarze posiada wszystkie rodzaje zabudowy mieszkaniowej: wielorodzinną, jednorodzinną i zagrodową. W strukturze własności zasobów mieszkaniowych dominuje własność osób fizycznych. Rozwój budownictwa mieszkaniowego uwidacznia się głównie w postaci budownictwa jednorodzinnego. Zasadniczej zmianie ulega stan zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, co przejawia się wymianą zdegradowanej substancji oraz zabudową nowych terenów. Postępującym zjawiskiem jest stopniowe zanikanie zabudowy zagrodowej, która przekształca się w zabudowę jednorodzinną.

Budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne znajduje się w stagnacji. Trend ten może jednak odwrócić się ze względu na starzenie się społeczeństwa. Osoby aktualnie zasiedlające zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, które wejdą w wiek poprodukcyjny, mogą w niedługiej przyszłości przenieść się do mieszkań w zabudowie wielorodzinnej, które powinny zapewniać niższe koszty utrzymania oraz łatwiejszy dostęp do infrastruktury społecznej.

Liczba mieszkań oddanych do użytku utrzymywała się w latach 2009 – 2021 na średnim poziomie 2, spośród których wszystkie stanowiły mieszkania w ramach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Aktualnie za główne ograniczenia w rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Trzeszczany uznać należy:

- niekorzystną sytuację demograficzną,
- brak inwestycji stwarzających zapotrzebowanie na pracowników,
- wystarczające istniejące zasoby mieszkaniowe,
- bariera społeczna w postaci niskich dochodów ludności.

Szans poprawy warunków mieszkaniowych należy upatrywać:

- w ochronie istniejących zasobów mieszkaniowych przed dekapitalizacją,
- w zmieniających się formach kredytowania i finansowania budownictwa mieszkaniowego,
- we wspieraniu działań właścicieli lokali mieszkaniowych polegających na wyposażaniu w podstawowe urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, gaz) oraz mających na celu modernizację systemów ogrzewania w kierunku ograniczania tzw. `niskiej emisji` zanieczyszczeń.

6.7. Infrastruktura Społeczna

Do najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej, mających bardzo duży wpływ na jakość życia mieszkańców, należą obiekty z zakresu: oświaty, służby zdrowia, bezpieczeństwa, pomocy społecznej, kultury i sportu, placówki pocztowo – telekomunikacyjne i wyznaniowe.

1) Oświata:

Na terenie Gminy Trzeszczany w 2020 roku funkcjonowały 2 placówki oświatowe, dla których Gmina Trzeszczany była organem prowadzącym:

- Szkoła Podstawowa im. Cypriana Kamila Norwida w Trzeszczanach,
- Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Nieleldwi.

Ponadto na terenie Gminy istnieją następujące placówki oświatowe, prowadzone przez stowarzyszenia:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Mołodiatyczach prowadzona przez Stowarzyszenie Bliżej Dzieci w Mołodiatyczach
- Punkt przedszkolny „Akademia Skrzata” w Mołodiatyczach prowadzony przez Stowarzyszenie Bliżej Dzieci w Mołodiatyczach,
- Centrum Edukacji Przedszkolnej w Trzeszczanach prowadzone przez Stowarzyszenie Kamienie Miłowe w Trzeszczanach.

2) Ochrona zdrowia i opieka społeczna:

Na terenie Gminy obecnie (2022 rok) działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nieleddwi. Na terenie Gminy Trzeszczany znajduje się jeden punkt apteczny w miejscowości Nieleddew. W przypadku specjalistycznych badań lub hospitalizacji, pacjenci kierowani są do szpitala w Hrubieszowie. Instytucją świadczącą usługi opieki społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Trzeszczany jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzeszczanach (GOPS).

3) Bezpieczeństwo:

W Gminie Trzeszczany mają siedziby:

- Ochotnicza Straż Pożarna Drogojówka,
- Ochotnicza Straż Pożarna Majdan Wielki,
- Ochotnicza Straż Pożarna Mołodiatycze,
- Ochotnicza Straż Pożarna Nieleddew,
- Ochotnicza Straż Pożarna Trzeszczany,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zadębcach.

4) Pomoc społeczna:

Instytucją świadczącą usługi opieki społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Trzeszczany jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzeszczanach (GOPS). Ośrodek realizuje zadania gminy w zakresie pomocy społecznej własne, o charakterze obowiązkowym, zlecone przez administrację rządową, wynikające z obowiązujących przepisów. Ponadto ośrodek koordynuje realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

5) Kultura i sport.

Życie kulturalne organizowane jest przez następujące jednostki:

- Gminny Ośrodek Kultury

Gmina Trzeszczany odpowiedzialna jest za realizację zadań z zakresu kultury, w tym biblioteki gminnej i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na terenie Gminy, co wynika z jej obowiązku ustawowego. W sferze kultury Gmina Trzeszczany prowadzi działalność głównie poprzez swoją jednostkę organizacyjną - Gminny Ośrodek Kultury w Trzeszczanach. Celem GOK jest realizacja zadań w zakresie wyzwalania aktywności kulturalnej mieszkańców gminy, ochrony i kultywowania lokalnych wartości kulturowych, rozwoju i zaspakajania potrzeb czytelniczych.

- Gminna Biblioteka Publiczna

Gminna Biblioteka Publiczna w Trzuszczanach (GBP) jest instytucją kultury działającą na rzecz lokalnej społeczności, ale z oferowanych usług mogą także korzystać osoby spoza terenu Gminy. Placówka wchodzi w struktury Gminnego Ośrodka Kultury i posiada filię mieszczącą się w miejscowości Nieledew. Głównymi zadaniami zgodnie z założeniami określonymi w statucie jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów, a także działania zmierzające ku podwyższeniu kultury czytelniczej i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych. GBP prowadzi szereg przedsięwzięć mających na celu pobudzenie lub rozwinięcie nawyku czytania poczynając od najmłodszych mieszkańców Gminy. Głównym celem istnienia biblioteki jest gromadzenie księgozbioru na użytek społeczności, dlatego realizując to zamierzenie Gmina uzupełnia zbiory o pozycje zgodne z oczekiwaniem czytelników. Gmina zna gusta czytelnicze użytkowników, co znacznie ułatwia wybór przy dokonywaniu zakupów. Oferta książkowa jest bogata i obejmuje zarówno literaturę piękną, jak i popularnonaukową oraz dziecięcą i młodzieżową. Dobrze zaopatrzone jest także księgozbiór podręczny.

Ponadto, na terenie Gminy Trzuszczany kultywowane są lokalne tradycje i obyczaje, głównie poprzez działalność amatorskich zespołów oraz celebrowanie ludowych świąt i uroczystości. Kultywowanie lokalnych tradycji i przekazywanie niematerialnych zasobów kulturowych ułatwia integrację lokalnej społeczności oraz wzbogaca miejscową kulturę. Uroczystości/obchody i imprezy organizowane na terenie Gminy Trzuszczany w 2021 roku:

- Obchody Narodowego Święta Niepodległości (11 listopada 2021 roku),
- Dożynki Parafialno-Gminne Trzuszczany 2021 (29 sierpnia 2021 roku),
- Jubileusz 50-lecia pożycia małżeńskiego (14 lipca 2021 roku),
- Obchody 82 rocznicy napaści ZSRR na Polskę (29 września 2021 roku),
- Festyn "Zaszczep się z KGW" w Mołodiatyczach (22 sierpnia 2021 roku),
- Jubileusz 70 - lecia istnienia Koła Gospodyń Wiejskich w Nieledwi (10 lipca 2021 roku),
- Festyn „Szczepimy się” w Zadębcach (12 września 2021 roku),
- "Piknik na zdrowie w Trzuszczanach - zaszczep wiedzę o szczepieniach" (8 sierpnia 2021 roku),
- Uroczystości patriotyczne w Leopoldowie (27 czerwca 2021 roku),
- Uroczystości patriotyczne w Ostrówku (20 czerwca 2021 roku),
- Uroczystości patriotyczne przy kapliczce i pomniku na Drogojówce (6 czerwca 2021 roku),
- 230 rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja (3 maja 2021 roku).

6.8. Podsumowanie

Sytuacja demograficzna gminy Trzuszczany kształtuje się zdecydowanie niekorzystnie.

W latach 1995 – 2022 spadek liczby mieszkańców, charakterystyczny dla większości gmin powiatu hrubieszowskiego, nie słabł. Liczba ludności systematycznie zmniejsza się zarówno ze względu na brak wzrostu liczby urodzeń, jak i ujemne saldo migracji. Jest to tendencja w dużej mierze gwałtownym odpływem ludności w wieku produkcyjnym w latach 2000 - 2010 spowodowanym stopniowym otwieraniem rynków pracy w krajach `starej` Unii Europejskiej, brakiem inwestycji stwarzających zapotrzebowanie na pracowników, odpływem ludności do

większych miast oraz w mniejszym stopniu przenoszeniem się mieszkańców gminy Trzeszczany do Zamościa lub Hrubieszowa.

Strukturę wieku mieszkańców gminy należy określić jako niekorzystną. Ludność w wieku 65 i więcej lat stanowi ok 22,43% liczby mieszkańców, podczas gdy dzieci i młodzieży (grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym) jest 17,64%. Sytuacja Gmin Trzeszczany nie różni się pod tym względem od innych gmin wiejskich powiatu hrubieszowskiego. Zestawienie z innymi gminami województwa lubelskiego wypada na niekorzyść gminy Trzeszczany.

Gmina Trzeszczany charakteryzuje się wyższym poziomem bezrobocia (10,1%) niż średnia w województwie lubelskim (7,2%).

Wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców był w gminie Trzeszczany nieznacznie mniej korzystny od średniej na terenie województwa lubelskiego (388,67) i wyniósł 375,9.

Również powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania oraz liczba izb średnio na nie przypadająca są wyższe od średnich dla miast województwa lubelskiego (76,6 m² wobec średniej powierzchni 79,1 m² w województwie lubelskim).

Dostępność do infrastruktury technicznej i społecznej jest niewystarczająca.

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia /art.10 ust. 1 pkt 6/

Na obszarze gminy Trzeszczany nie zdiagnozowano źródeł zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia innych, niż napowietrzne elektroenergetyczne linie, średniego i niskiego napięcia.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy /art.10 ust. 1 pkt 7/

Przyjętą przez Strategię Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022 –2028 wizję gminy Trzeszczany, będącą opisem jej stanu docelowego po wdrożeniu przedsięwzięć strategicznych w przyjętym okresie, sformułowano następująco:

Gmina Trzeszczany atrakcyjnym miejscem do życia i prowadzenia działalności, rozwijającym się w sposób zrównoważony, z pełnym wykorzystaniem posiadanych zasobów i walorów.

Podstawowym założeniem strategicznym jest zrównoważony rozwój Gminy, oznaczający takie wykorzystanie istniejącego potencjału Gminy i wewnętrznych czynników rozwojowych, by nie zostały one nadmiernie eksploatowane lecz oddziaływały na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną Gminy w sposób długofalowy. Proces rozwojowy będzie skupiony zarówno na poprawie jakości życia mieszkańców, jak też na zwiększeniu atrakcyjności Gminy dla przedsiębiorców i turystów. Podkreślono, iż konieczne jest wykorzystanie posiadanych zasobów i walorów, które zidentyfikowano i opisano w diagnozie strategicznej. Doprowadzi to do trwałego zwiększenia jakości życia, poprawy funkcjonowania otoczenia gospodarczego oraz funkcjonalnego zagospodarowania gminnej przestrzeni. Wizja ta jest zgodna ze strategiczną wizją całego regionu, w której główny nacisk położono na zrównoważony rozwój województwa, z racjonalnym wykorzystaniem specyfiki społeczno-gospodarczej, zasobów środowiska i policentryczności ośrodków miejskich.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie gminnej polityki prorozwojowej, koordynowanie wszystkich jej interesariuszy oraz wdrożenie Strategii Rozwoju, oraz jest Gmina Trzeszczany. Misję Gminy określono jako:

Przyjęcie zasad zrównoważonego rozwoju w polityce strategicznej, optymalne wykorzystanie posiadanych zasobów i potencjału, podniesienie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

Misja ma na celu ukierunkowanie podejmowanych działań tak, by przyniosły one oczekiwane rezultaty. Zgodnie z przyjętą misją rozwoju, polityka prorozwojowa prowadzona na terenie Gminy będzie kładła nacisk na pełne wykorzystanie posiadanych przez Gminę zasobów i potencjału, zidentyfikowanych na etapie diagnozy. Istotną cechą przedsięwzięć strategicznych będzie kompleksowość i komplementarność działań pobudzających pożądane procesy gospodarcze i społeczne we wszystkich sferach, koniecznych, by Gmina stała się miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, przedsiębiorców, odwiedzających. Z uwagi na fakt, iż zasady zrównoważonego rozwoju są konkretnie i jednoznacznie określone, konieczne jest wskazanie, jakie warunki muszą spełnić wszystkie podmioty biorące udział w przedsięwzięciach strategicznych, by efekty ich aktywności wpisywały się w przyjętą wizję rozwoju i prowadziły do osiągnięcia założonych celów. Określono zbiór nadrzędnych zasad, którymi będą cechować się poszczególne przedsięwzięcia wdrażane w ramach polityki rozwoju:

> oszczędne gospodarowanie zasobami – stosowanie rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko naturalne oraz zmiany klimatu, promowanie zasad gospodarki obiegu zamkniętego, racjonalne i optymalne wykorzystywanie posiadanych zasobów, w szczególności przyrodniczych,

> wspieranie ładu przestrzennego – traktowanie przestrzeni jako zasób ograniczony, który musi być z tego względu wykorzystywany w sposób zaplanowany, racjonalny, uporządkowany,

> kompleksowe i długofalowe efekty – wspieranie przedsięwzięć które zakładają wywieranie synergicznych korzyści w różnych sferach, w długim okresie,

> innowacyjność – promowanie innowacyjnych rozwiązań, zarówno technologicznych, jak też rozumianych jako wdrażanie nowych, niestosowanych dotąd działań we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej,

> aktywność społeczna – promowanie przedsięwzięć aktywizujących lokalną społeczność, zachęcających do współdziałania, realizacji projektów partnerskich,

> zapobieganie wykluczeniu – wdrażanie działań mających na celu zapobieganie różnym formom wykluczenia wśród osób i grup nimi zagrożonych,

> wspieranie przedsiębiorczości – wspieranie inicjatyw o charakterze gospodarczym, zwiększających przedsiębiorczość obszaru, zachęcających do podejmowania przedsięwzięć tego typu.

Powyższe zasady odnoszą się bezpośrednio do największych wyzwań i zagrożeń, z którymi borykać będą się wszystkie podmioty biorące udział w procesie rozwoju Gminy w przyjętym horyzoncie czasowym. Część z nich ma charakter zewnętrzny, globalny (zmiany klimatu, pogorszenie stanu środowiska naturalnego), część z nich dotyczy bezpośrednio lokalnych uwarunkowań i stanu obecnego (gminna przestrzeń, lokalna społeczność, przedsiębiorczość obszaru).

Założono osiągnięcie następujących celów strategicznych:

CELE STRATEGICZNE

I. Funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni i ochrona środowiska naturalnego,

II. Rozwój sfery gospodarczej Gminy,

III. Wzmacnianie kapitału społecznego Gminy.

Cel strategiczny I. Funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni i ochrona środowiska naturalnego zakłada poprawę jakości i funkcjonalności gminnej przestrzeni publicznej oraz ochronę środowiska naturalnego Gminy w procesie jej rozwoju. Cel ten kupiony jest na bezpośredniej interwencji w przestrzeń Gminy, jej pełniejszym i bardziej funkcjonalnym wykorzystaniem, poprawie jej estetyki oraz nadaniu jej nowych cech i l funkcji, co nie tylko poprawi jakość życia mieszkańców, lecz także uczyni obszar Gminy bardziej atrakcyjnym dla innych podmiotów – inwestorów, przedsiębiorców, odwiedzających, itp. Cel strategiczny I zakłada także poprawę poziomu rozwoju infrastruktury, która jest niezbędna zarówno do poprawy warunków bytowych mieszkańców oraz pełnienia przez przestrzeń różnych funkcji na rzecz sfery gospodarczej i społecznej, jak też do zwiększenia stopnia ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Gminy.

Cel strategiczny II. Rozwój sfery gospodarczej Gminy grupuje cele operacyjne i przedsięwzięcia, które będą wywierać trwale, długofalowe efekty na sferę gospodarczą. Zakłada się, że przedsięwzięcia wdrożone w ramach tego celu w długim okresie doprowadzą do wzrostu aktywności gospodarczej i inwestycyjnej oraz rozwoju przedsiębiorczości. Strategicznie prowadzone działania w sferze gospodarczej umożliwią pełniejsze wykorzystanie posiadanego przez gminę potencjału oraz ułatwią stworzenie kompleksowego, komplementarnego planu działań skoncentrowanego na kreowaniu pożądanych zjawisk gospodarczych.

Cel strategiczny III. Wzmacnianie kapitału społecznego Gminy ukierunkowany jest na wzmocnienie kapitału społecznego Gminy i zakłada realizację przedsięwzięć skupionych na poprawie funkcjonowania sfery społecznej. Ma na celu stworzenie długofalowych warunków do rozwoju społecznego, zwiększenie aktywności lokalnej społeczności, umocnienie integracji mieszkańców, przeciwdziałanie negatywnym trendom społecznym, w tym bezrobociu i wykluczeniu. Cel strategiczny III zwiększy zarówno zaangażowanie mieszkańców w dbanie o wspólne dobro, w tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, w działania na rzecz gminnej wspólnoty, jak też zachęci mieszkańców do dbałości o rozwój własny, zaspokojenie potrzeb edukacyjnych i zawodowych.

CELE OPERACYJNE

Do każdego z celów strategicznych przyporządkowano grupę celów operacyjnych, opisujących bezpośrednie efekty wdrażanych działań i ich oddziaływanie w krótszym okresie. Ze względu na swój komplementarny i spójny charakter, przyczynią się do osiągnięcia założonych celów strategicznych i, co za tym idzie, umożliwią spełnienie misji i osiągnięcie pożądanej wizji obszaru. Określają grupy przedsięwzięć, jakie będą realizowane w ramach Strategii. W ramach planu strategicznego wyznaczono następujące cele operacyjne i kierunki działań:

Cel strategiczny I: Funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni i ochrona środowiska naturalnego

> Cel operacyjny I.1. Ochrona środowiska naturalnego Gminy i jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych – cel zakłada podjęcie działań mających na celu zarówno ochronę środowiska i walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy, jak też umożliwiających czynną ochronę zabytków i innych miejsc cennych pod względem kulturowym, by możliwe było ich racjonalne wykorzystanie w procesie zrównoważonego rozwoju. Jest odpowiedzią zarówno na konieczność ochrony zasobów i walorów ważnych z punktu widzenia lokalnego, lecz także na globalne problemy związane z pogarszaniem stanu środowiska i zmiany klimatyczne. Zakłada stosowanie rozwiązań prośrodowiskowych, mających realny wpływ na stan środowiska naturalnego, a także promowanie posiadanych przez Gminę miejsc o wysokich walorach kulturowych

> Cel operacyjny I.2. Podniesienie jakości gminnej infrastruktury technicznej i społecznej – przedsięwzięcia realizowane w ramach tego celu zakładają osiągnięcie trwałej, długookresowej poprawy jakości infrastruktury technicznej i społecznej, co w istotnym stopniu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców oraz poprawy funkcjonowania sfery gospodarczej i społecznej. Infrastruktura na odpowiednim poziomie służy zarówno zaspokojeniu podstawowych potrzeb bytowych (np. sieć wodociągowa i kanalizacyjna), jak również potrzeb wyższego rzędu (kulturalnych, społecznych). Rozwój infrastruktury należy do najczęściej postulowanych przez mieszkańców celów strategicznych.

> Cel operacyjny I.3. Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej i poprawa jej estetyki – z uwagi na fakt, iż przestrzeń stanowi dobro ograniczone, z którego każdy interesariusz powinien korzystać w sposób racjonalny, przedsięwzięcia w ramach tego celu ukierunkowane są na optymalne wykorzystanie dostępnej przestrzeni oraz rozwój pełnionych przez nią funkcji. Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni wspomaga procesy społeczno-gospodarcze, które się odbywają w jej obrębie, podnosi jej estetykę, wpływa korzystnie na jakość życia oraz umożliwia pełniejsze wykorzystanie istniejących zasobów przyrodniczych i materialnych w procesie rozwoju. W ramach celu operacyjnego I.3 realizowane będą przedsięwzięcia które pozwolą na nadanie lub wzmocnienie funkcji pełnionych przez gminną przestrzeń oraz poprawę ładu przestrzennego.

Cel strategiczny II. Rozwój sfery gospodarczej Gminy

> Cel operacyjny II.1. Wspieranie rozwoju gospodarki w oparciu o posiadane zasoby i potencjał – w ramach celu operacyjnego zakłada się realizację przedsięwzięć, które pozwolą na wzrost aktywności gospodarczej obszaru, sprzyjanie rozwojowi przedsiębiorczości, poprawie atrakcyjności obszaru Gminy dla inwestorów zewnętrznych.

> Cel operacyjny II.2. Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa – z uwagi na fakt, iż rolnictwo pełni podstawową funkcję w strukturze gospodarki Gminy i ma istotny wpływ na poziom jej rozwoju i jakość życia mieszkańców, konieczne jest wspieranie jego rozwoju jako nowoczesnej i zrównoważonej gałęzi gospodarki. Z tego względu, zakłada się wspieranie rozwoju gminnego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego, promowanie innowacyjnych rozwiązań, dostosowanie do istniejących uwarunkowań, w tym do zmian klimatycznych, wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję rolnictwa na środowisko naturalne.

> Cel operacyjny II.3. Rozwój działalności pozarolniczej na terenie Gminy - Gmina posiada dogodne warunki do rozwoju pewnych branż gospodarki i zwiększenia różnorodności funkcjonujących na jej terenie przedsiębiorstw. Cel operacyjny zakłada wykorzystanie tego

potencjału poprzez wspieranie rozwoju branż pozarolniczych, w szczególności sektora usług rynkowych, branży turystycznej agroturystycznej, promowanie przedsiębiorczości, zachęcanie do zakładania własnej działalności gospodarczej oraz tworzenie dogodnych warunków dla przedsiębiorców, w szczególności sektora MŚP.

Cel strategiczny III. Wzmacnianie kapitału społecznego Gminy

> *Cel operacyjny III.1. Wspieranie walki z bezrobociem – przedsięwzięcia wdrażane w ramach tego celu przez różne podmioty będą ukierunkowane na rozwiązanie jednego z najpoważniejszych problemów sfery społecznej - bezrobocia. Zakłada się współpracę z Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które mogą zaangażować się w pomoc bezrobotnym w znalezieniu pracy lub podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Warto dodać, iż wspieranie aktywnej walki z bezrobociem ma na celu nie tylko pomoc osobom bezrobotnym, lecz także poprawę sytuacji osób pracujących, w tym zagrożonych utratą miejsca pracy, w szczególności z powodu niedostatecznych kwalifikacji.*

> *Cel operacyjny III.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – cel grupuje zadania, które będą podejmowane na rzecz osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (takich jak osoby z niepełnosprawnościami, osoby w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, osoby starsze), ich aktywizacji oraz integracji społecznej.*

> *Cel operacyjny III.3. Poprawa jakości i dostępności oferty edukacyjnej, kulturalnej, społecznej – cel grupuje przedsięwzięcia które zapewnią mieszkańcom dostęp do szerokiej, zróżnicowanej i w pełni dostosowanej do ich potrzeb oferty edukacyjnej, kulturalnej, społecznej. Wszelkie działania w tym zakresie pozwolą zarówno na wspieranie indywidualnego rozwoju, jak też na integrację lokalnej społeczności, co jest szczególnie ważne na obszarach wiejskich. Działania tego typu pozwalają na angażowanie mieszkańców w organizację i udział w różnorodnych przedsięwzięciach, co jeszcze bardziej wzmacnia więzi społeczne i zachęca do czynnego udziału w życiu lokalnej społeczności.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH

Kierunki działań oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez Gminę Trzeszczany oraz jej partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co jest do zrobienia?”. Kierunki działań służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Strategia powinna określać kierunki działań lub, tam gdzie to jest możliwe, konkretne działania.

Cel strategiczny I: Funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni i ochrona środowiska naturalnego

Cel operacyjny I.1. Ochrona środowiska naturalnego Gminy i jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> *wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy,*

> zwiększenie efektywności energetycznej budynków oraz wymiana nieefektywnych źródeł ciepła,

> zwiększanie efektywności gospodarki odpadami, w tym poziomu segregowania odpadów,

> zwiększanie świadomości ekologicznej i zachęcanie mieszkańców, rolników i przedsiębiorców do stosowania rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska, takich jak wdrażanie zasad gospodarki zamkniętej, gromadzenie wody deszczowej, stosowania rozwiązań ograniczających produkcję odpadów i marnowanie żywności,

> ochrona posiadanych przez Gminę cennych walorów przyrodniczych.

Cel operacyjny I.2. Podniesienie jakości gminnej infrastruktury technicznej i społecznej

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> budowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej,

> budowa ścieżek rowerowych,

> budowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,

> modernizacja budynków szkół, placówek kulturalnych i budynków użyteczności publicznej,

> rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,

> likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i w przestrzeni publicznej,

> zapewnienie infrastruktury do rozwoju publicznych usług cyfrowych,

> wykorzystanie nowoczesnych i proekologicznych technologii w rozwoju gminnej infrastruktury .

Cel operacyjny I.3. Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej i poprawa jej estetyki

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> modernizacja i organizacja zieleni publicznej, miejsc wypoczynku, placów, skwerów, małej architektury,

> modernizacja oświetlenia ulicznego,

> ochrona i poprawa stanu obiektów zabytkowych,

> rozwój obiektów turystycznych i okołoturystycznych,

> funkcjonalne zagospodarowanie gminnej przestrzeni, wdrażanie rozwiązań podnoszących estetykę i ład przestrzenny.

Cel strategiczny II. Rozwój sfery gospodarczej Gminy

Cel operacyjny II.1. Wspieranie rozwoju gospodarki w oparciu o posiadane zasoby i potencjał

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> promocja inwestycyjna Gminy,

> udział w partnerstwach na rzecz wzajemnej promocji inwestycyjnej,

> działania na rzecz współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, samorządem,

> organizacjami wspierania biznesu, zarówno w skali lokalnej, jak też ponadlokalnej, > wsparcie przedsiębiorców w rozwoju działalności gospodarczej i tworzeniu nowych miejsc pracy

Cel operacyjny II.2. Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> promowanie rozwoju nowych kierunków produkcji rolnej, dostosowanych do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb rynkowych,

> wspieranie rozwoju usług na rzecz rolnictwa,

> promowanie rozwiązań z zakresu ochrony i efektywnego wykorzystywania wód oraz ochrony gleb i racjonalnego stosowania środków chemicznych,

> wspieranie ekologicznych form produkcji rolnej.

Cel operacyjny II.3. Rozwój działalności pozarolniczej na terenie Gminy

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> wspieranie przedsiębiorców w rozwoju działalności gospodarczej i tworzeniu nowych miejsc pracy,

> wspieranie branży turystycznej, w tym agroturystycznej,

> działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości.

Cel strategiczny III. Wzmacnianie kapitału społecznego Gminy

Cel operacyjny III.1. Wspieranie walki z bezrobociem

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepracujących,

> działania na rzecz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych zarówno wśród osób bezrobotnych, jak i pracujących,

> wspieranie godzenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi, w szczególności poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi lub osobami niesamodzielnymi,

> monitorowanie trendów i zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.

Cel operacyjny III.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy,

> zapewnienie niezbędnej pomocy materialnej, socjalnej lub psychologicznej na rzecz osób lub rodzin zagrożonych wykluczeniem,

> rozwój usług opiekuńczych i społecznych na rzecz osób starszych, niesamodzielnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem w szczególności w formach środowiskowych,

> wspieranie aktywności seniorów i ich udziału w życiu społecznym.

Cel operacyjny III.3. Poprawa jakości i dostępności oferty edukacyjnej, kulturalnej, społecznej

Kierunki działań w ramach celu operacyjnego:

> zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych dla dzieci, zarówno na poziomie szkolnym, jak i przedszkolnym,

> zwiększenie dostępności pozaszkolnych zajęć edukacyjnych, sportowych oraz kółek zainteresowań dla dzieci i młodzieży,

> rozwój zajęć kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych dla dorosłych, > organizacja nowych przedsięwzięć kulturalnych,

> działania na rzecz zwiększenia aktywności lokalnych grup artystycznych, stowarzyszeń, grup hobbystycznych,

> wspieranie postaw prospołecznych, obywatelskich i aktywnego działania na rzecz lokalnej społeczności,

> promowanie zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,

> budowanie poczucia przynależności do lokalnej społeczności, kultywowanie tradycji, zachowanie pamięci o lokalnej historii.

Ww. kierunki działań wpłyną na realizację założonych celów Strategii. W trakcie opracowywania dokumentu strategicznego wykrystalizowały się również priorytetowe projekty/przedsięwzięcia, których realizacja do końca 2028 r. wpłynie w sposób znaczny na

rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzeszczany. W poniższej tabeli przedstawiono listę przedsięwzięć priorytetowych. Część z nich posiada już konkretne ramy i zakres, natomiast pozostałe są jeszcze w fazie opracowywania i stanowią ogólną koncepcję działania. Inwestycje przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

8.1. Prognoza demograficzna

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę w gminie, wyrażone w powierzchni użytkowej nowo projektowanej zabudowy, określa prognozowaną największą ilość powierzchni, jaka będzie potrzebna do zrealizowania potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców gminy w perspektywie wieloletniej. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę ma za zadanie określić i uzasadnić powierzchnię gruntów projektowanych do przeznaczenia na cele mieszkaniowe i inne, w grupie zawartej w studium jako potencjalne tereny rozwojowe (głównie zabudowa mieszkaniowa i usługowa). W celu określenia ilości niezbędnych terenów rozwojowych w gminie wykonuje się wieloletnią symulację, która sięga 2052 r.

Celem opisanych poniżej symulacji jest określenie ram przestrzennych obszarów rozwojowych w gminie. Ramy te mają doprowadzić w pierwszej kolejności do konsumpcji gruntów na terenach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, w tym na terenach zwartej zabudowy oraz na terenach aktualnie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W efekcie ruch budowlany powinien zostać skierowany w głównej mierze na tereny możliwe do zainwestowania w wyniku dotychczasowych działań planistycznych oraz częściowo na tereny, na których przewidziano zmianę funkcji. Polityka przestrzenna gminy, w myśl zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinna umożliwić wyznaczanie nowych terenów rozwojowych dopiero w przypadku, gdy wyczerpią się możliwości lokowania nowej zabudowy na terenach, na których obowiązują już dotychczasowe miejscowe plany oraz na terenach, gdzie można lokalizować zabudowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Zamieszczona poniżej analiza została wykonana w sposób etapowy dla trzydziestoletniego okresu programowania, tj. do 2052 roku. W pierwszej kolejności określono prognozę demograficzną, która polegała na przybliżeniu, na bazie zmian liczby ludności w latach 1995-2022, prognozowanej liczby ludności w 2052 r. Gmina Trzeszczany boryka się ze stałym spadkiem liczby ludności. Zarówno przyrost naturalny jak i saldo migracji pozostają ujemne. W okresie 1995-2009 średnia spadku liczby ludności w latach wynosiła średnio 69 osób/rok. Oznaczało to proces gwałtownej depopulacji, tj. postępującego wyludnienia spowodowanego migracją do ośrodków miejskich oraz emigracją za granice kraju, po wstąpieniu do Unii Europejskiej i otwarciu rynków pracy w zamożniejszych krajach wspólnoty. Trend ten wyhamował nieznacznie po 2009 r. Od 2010 do 2022 roku liczba ludności gminy zmniejszyła się średnio o 52 osoby/rok.

Estymacja (określanie przybliżonej wartości) liniowego trendu z lat 2010 – 2022, pozwala wyprowadzić prognozę liczby ludności do 2052 roku, która wyniesie **2 239**. Estymacja taka jest pozbawiona wpływu czynników naturalnych, takich jak efekt starzenia się społeczeństwa, spadku liczby urodzeń czy wahań demograficznych wynikających z przechodzących wyżów i niżów demograficznych, czy wpływu prodemograficznych programów rządowych. Nie uwzględnia również presji migracyjnej wynikającej z perspektyw gospodarczych gminy oraz zmian trendów urodzeń dzieci na skutek różnych programów społecznych. Należy przy tym zaznaczyć, że wyniki takiej prognozy korelują z ustaleniami

„Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)”, GUS 2017. Horyzont ww. prognozy wyznaczył liczbę ludności w gminie Trzeszczany w roku 2030 na poziomie 3 474 osób, podczas gdy estymacja przyjęta na potrzeby niniejszego opracowania określa liczbę ludności w tym roku na poziomie 3383. Stwierdzić należy w tym miejscu, że opracowanie GUS z 2017 r. przewidywało liczbę ludności gminy w 2022 r. na poziomie 3934 osoby, co oznacza, że była ona zbyt optymistyczna.

8.2. Możliwości finansowe gminy

Realizacja inwestycji z zakresu infrastruktury komunikacyjnej, infrastruktury technicznej oraz pozostałych zadań własnych gminy przebiegać będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami, m.in. w zakresie prawa budowlanego i prawa zamówień publicznych. Sposób realizacji inwestycji infrastrukturalnych określą uchwalone przez Radę Gminy Trzeszczany strategie, plany i programy, w tym m.in. wieloletnie programy finansowe. Nakłady związane z infrastrukturą komunikacyjną i infrastrukturą techniczną stanowią główne koszty realizacji dokumentów planistycznych. Nakłady te stanowią obowiązek samorządu terytorialnego i służą rozwojowi miasta. Gmina może pozyskać środki finansowe z zewnątrz, głównie ze środków strukturalnych Unii Europejskiej na rozwój regionalny. Wydatki związane głównie z budową dróg i infrastruktury technicznej, mogą być rozłożone w czasie i nie obciążając budżetu gminy zaraz po uchwaleniu studium czy planu miejscowego. Dużym obciążeniem dla miasta może być samodzielne udźwignięcie tak dużych nakładów finansowych na rozwój infrastruktury technicznej, dlatego tak istotne jest planowanie perspektywiczne.

Środki finansowe na cele związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej gminy, wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości, poprawą warunków życia mieszkańców gminy, poprzez poprawę stanu infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej oraz społecznej będą pochodziły w całości lub w części z budżetu gminy oraz ze źródeł zewnętrznych, takich jak m.in. środki strukturalne, fundusze unijne, kredyty i pożyczki oraz inne, w oparciu o obowiązujące przepisy i zawarte umowy. Omawiane nakłady inwestycyjne mogą być zrównoważone częściowo poprzez wzrost wpływów do budżetu w wyniku realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Finansowanie realizacji ww. inwestycji, które należą do zadań własnych gminy, jest uzależnione od jej zdolności finansowej i będzie określone w uchwałach budżetowych. Finansowanie ww. inwestycji odbywać się będzie zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, poprzez wydatki inwestycyjne z budżetu gminy.

Zakłada się, iż gmina Trzeszczany, na dzień dzisiejszy, posiada możliwość finansowania sieci komunikacyjnych, infrastrukturalnych oraz społecznych. Dodatkowo wskazuje się, iż część gminy stanowi obszar już zabudowany, pokryty obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Dla planów zostały każdorazowo sporządzone prognozy skutków finansowych, co pozwoliło na stopniową kontrolę możliwych do poniesienia kosztów i dopasowanie dopuszczanych rozwiązań przestrzennych do możliwości finansowych Gminy Trzeszczany.

8.3. Prognoza maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy.

8.3.1. Zabudowa mieszkaniowa (w tym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna oraz zagrodowa).

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową w gminie Trzeszczany wynika z potrzeby:

- zapewnienia samodzielności zamieszkiwania przez gospodarstwa domowe,
- podniesienia standardu zamieszkiwania - poprzez zmniejszenie przeludnienia mieszkań, zmianę miejsca zamieszkania na lokalizacje bardziej atrakcyjne, lepszą dostępność do podstawowych usług lub terenów rekreacyjnych,
- zaspokojenia popytu na mieszkania dostępne na rynku pierwotnym ze strony osób zamierzających osiedlić się w gminie Trzeszczany,
- zwiększenia zasobu mieszkań komunalnych, przy jednoczesnym stopniowym likwidowaniu mieszkań komunalnych zlokalizowanych w budynkach o złym i pogarszającym się stanie technicznym.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową oszacowane zostało metodą zakładającą zrównanie liczby mieszkań z liczbą gospodarstw domowych (czyli likwidację tzw. statystycznego deficytu mieszkań). Prognozowana liczba gospodarstw domowych została obliczona jako iloraz liczby ludności (przewidywanej w kolejnych horyzontach czasowych prognoz demograficznych) i przeciętnej liczby osób przypadających na 1 gospodarstwo domowe (w stanie wyjściowym oraz założoną w przyszłości - w kolejnych horyzontach prognozy).

Do obliczeń przyjęto przeciętną liczbę osób dorosłych (w wieku 18+) przypadających na 1 gospodarstwo domowe według prognozy gospodarstw domowych GUS na lata 2016-2050 dla woj. lubelskiego oraz prognozowaną liczbę ludności w wieku 18 i więcej lat według „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)”, GUS 2017. Dodatkowo obliczono liczbę gospodarstw domowych.

Za podstawę określenia maksymalnego zapotrzebowania na mieszkania przyjęto najwyższą liczbę gospodarstw domowych, jaka występuje w całym okresie objętym prognozą (2030 rok). Wyniki obliczeń wskazują, że pomimo zmniejszającej się ogólnej liczby ludności, liczba gospodarstw domowych w najbliższych latach będzie wzrastać, m.in. na skutek postępującego starzenia się społeczeństwa (co pociąga za sobą wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych). Zjawisko to zostało dostrzeżone w najnowszej prognozie gospodarstw domowych wykonanej przez GUS na lata 2016-2050, w której przewiduje się wzrost liczby gospodarstw domowych w Polsce do około roku 2030, a następnie - aż do roku 2052 - stopniowy spadek.

Tab. 3. Prognoza ilości gospodarstw domowych do 2052 r.

	„Prognoza gospodarstw domowych GUS na lata 2016-2050” dane dla woj. lubelskiego							2052 (estymacja trendu z lat 2023 – 2050 określonego w „Prognozie gospodarstw domowych GUS na lata 2016-2050” – opracowanie własne)
	2021	2022	2027	2032	2037	2042	2047	
Srednia liczba osób w wieku 18+ w gospodarstwie domowym	2,09	2,071	1,995	1,985	2,044	2,096	2,1	2,086
	„Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)”							
Liczba ludności ogółem	-	3 934	3 650					
Ludność w wieku 18+	-	3 476	3 268					

Liczba gospodarstw domowych	-	1 449	1448					
	Prognoza do roku 2052 opracowanie własne							
Liczba ludności ogółem	3 825	3 799	3 539	3 279	3 019	2 759	2 499	2239
Ludność w wieku 18+	3 322	3 244	3 022	2 800	2 578	2 356	2 134	1912
Liczba gospodarstw domowych	1 589	1 617	1 626	1 522	1370	1 230	1 016	917

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. roku w gminie było 1438 mieszkań, co daje podstawę do stwierdzenia deficytu liczby mieszkań w stosunku do liczby gospodarstw domowych (na poziomie 151 obecnie, z perspektywą dalszego wzrostu, z uwagi na prognozowane zwiększenie liczby gospodarstw domowych około roku 2030, do poziomu 188 mieszkań).

W powyższych szacunkach należy uwzględnić ponadto dodatkowe czynniki korygujące, związane ze strukturą społeczną, pozycją miasta w strukturze osadniczej regionu, a także stopniem dostosowania stanu zasobów mieszkaniowych (pod względem struktury wielkościowej, standardu, stanu technicznego, formy zasiedlenia itp.) do potrzeb i możliwości ekonomicznych ludności. W zapotrzebowaniu na zabudowę mieszkaniową jednorodziną uwzględniono również zabudowę zagrodową.

Czynnikiem zmniejszającym w sposób znaczący zapotrzebowanie na mieszkania obliczone na podstawie prognozy gospodarstw domowych jest gwałtowny wzrost liczby osób w wieku 80 i więcej lat. Przyjąć można, że osoby te będą tworzyły w znacznym stopniu jednoosobowe gospodarstwa domowe nie zamieszkujące samodzielnie, przeprowadzające się do rodziny lub wyspecjalizowanych domów opieki. W związku z powyższym zapotrzebowanie na nowe mieszkania w perspektywie roku 2030 szacuje się na ok 150.

W celu oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (wyrażonego w powierzchni użytkowej zabudowy) przyjęto szereg założeń co do struktury nowych zasobów mieszkaniowych. Ww. założenia uwzględniają różne formy budownictwa oraz różnice w zakresie powierzchni użytkowej mieszkań realizowanych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej. Założenia te zostały przyjęte w oparciu o ekstrapolację tendencji w budownictwie mieszkaniowym na terenie gminy Trzuszczany w minionych 10 latach i obejmują:

- przyrost nowych mieszkań w zabudowie jednorodzinnej na poziomie ok. 3 mieszkań rocznie (średnia ilość mieszkań oddawanych do użytkowania w gm. Trzuszczany dla lat 2016 – 2021, wg danych GUS) – łącznie 90 mieszkań, przy średniej wielkości mieszkania wynoszącej ok 118,3 m² pow. uż. (średnia powierzchnia dla lat 2010 – 2021, wg danych GUS) w przedziale do 2052 r.;
- przyrost nowych mieszkań realizowanych w zabudowie wielorodzinnej - do poziomu ok. 8 mieszkań oddawanych do użytku w cyklu pięcioletnim – łącznie 40 mieszkań, przy średniej wielkości mieszkania – 52 m² pow. uż. w przedziale do 2052 r.;
- udział powierzchni użytkowej mieszkań w stosunku do powierzchni użytkowej budynków wielorodzinnych - 0,7.

Tab. 4. Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań w budownictwie jednorodzinnym w latach 2016 – 2021.

	Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2016 - 2021 - budownictwo indywidualne	
	w roku	średnio w okresie

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2021
mieszkania	3	4	3	4	1	2	3
łączna pow. użytkowa [m ²]	316	420	445	427	93	315	336
pow. użytkowa 1 mieszkania [m ²]	105,3	105	148,0	106,8	93	157,5	119,3

Zakłada się, że szczytowe zapotrzebowanie na ok 150 mieszkań realizować będzie się w głównej mierze do około 2030 r., w tempie nie większym, niż wynikające z ekstrapolacji tendencji w budownictwie mieszkaniowym na terenie gminy Trzuszczany w minionych 5 latach. W okresie od około 2030 – 2052 (horyzont prognozy sporządzanej na potrzeby niniejszego opracowania) zapotrzebowanie na nowe mieszkania, będzie dotyczyło w mniejszym stopniu realizację potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych (ich liczba będzie już w tym czasie spadać), a w większym popytem ze strony osób zainteresowanych osiedleniem się w gminie Trzuszczany oraz dążenie do poprawy standardów mieszkaniowych. Przyrost zasobów mieszkaniowych umożliwi powstanie nadwyżki wolnych zasobów, umożliwiającej szybsze znalezienie mieszkania dostosowanego do aktualnych potrzeb i możliwości mieszkańców. Należy również zaznaczyć, że tzw. wskaźnik nasycenia mieszkaniami (liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców), po zrealizowaniu oszacowanego wyżej zapotrzebowania na nowe mieszkania oraz w przypadku zrealizowania się przyjętej prognozy demograficznej (ok 1500 mieszkań - 2239 mieszkańców) będzie oscylował w okolicy 670. Jest to wartość, która pozostawać będzie powyżej wskaźnika nasycenia mieszkaniami w państwach tzw. starej Unii (500-520), będzie jednak charakterystyczna dla gmin wiejskich podlegających depopulacji.

Sumarycznie, zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w perspektywie roku 2052 szacuje się na ok 150 mieszkań (w tym 40 w zabudowie wielorodzinnej), co w przełożeniu na powierzchnię użytkową szacuje się na ok. 9 259 m², w tym 7 158 m² w zabudowie jednorodzinnej i 2 080 m² w zabudowie wielorodzinnej.

Ze względu na niepewność przyszłych procesów rozwojowych, przyjmuje się zwiększenie wyżej wyliczonej wielkości 150 mieszkań i 9 259 m² o 30%. Przyjmuje się, że powierzchnia użytkowa w wymiarze dodatkowych 30% zapotrzebowania szacowanego na podstawie prognoz będzie zrealizowana w formie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (ok 45 mieszkań). Z uwagi na powyższe łączne maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w perspektywie roku 2052 wyniesie ok. 195 mieszkań (w tym ok 40 w zabudowie wielorodzinnej) co przekłada się na 23 263,5 m² powierzchni użytkowej, w tym ok 2 080 m² w zabudowie wielorodzinnej. Dla umożliwienia realizacji ww. ilości mieszkań wyznaczyć należy tereny o powierzchni:

- **37,26 ha** dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym również mieszkaniowo – usługowej oraz zagrodowej), przy założeniu wielkości działki budowlanej 0,23 ha (zgodnie z „Obrót nieruchomościami w 2019 r.”, GUS 2020 r.) oraz po powiększeniu o powierzchnię terenów pod niezbędną komunikację i infrastrukturę techniczną obsługującą te nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, co odpowiada średnio 20% powierzchni;
- **2,52 ha** dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, przy założeniu wielkości działki budowlanej potrzebnej do realizacji budynku mieszkalnego wielorodzinnego (średnio 6 mieszkań, po 2 – 3 na 2 kondygnacjach) na poziomie 0,3 ha oraz po powiększeniu o powierzchnię terenów pod niezbędną komunikację i infrastrukturę techniczną obsługującą te

nowe tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, co odpowiada średnio 20% powierzchni.

8.3.2. Zabudowa usługowa i produkcyjno - usługowa

Zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji usługowej i produkcyjno-usługowej wynikają z czterech głównych przesłanek:

- potrzeby zwiększenia możliwości zatrudnienia mieszkańców na terenie gminy, zwłaszcza dla osób bezrobotnych oraz biernych zawodowo,
- konieczności wzmocnienia i zdywersyfikowania bazy ekonomicznej gminy,
- potrzeby stworzenia możliwie jak najszerszej oferty terenów inwestycyjnych,
- zwiększenia dochodów własnych gminy, zwłaszcza z tytułu podatku od nieruchomości.

W gminie Trzeszczany liczba pracujących w okresie 2010 - 2021 r. kształtowała się na średnim poziomie 314 osób, przy wyniku 222 w roku 2021 roku. Jednocześnie stopa bezrobocia od 1995 r. stopniowo się zmniejsza i na koniec 2021 roku wynosiła 10,1%. Szacując zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji usługowej i produkcyjno-usługowej należy zatem przewidzieć możliwość zlokalizowania około 300 miejsc pracy w perspektywie 2052 roku. Taka ilość miejsc pracy pozwoli zapewnić zatrudnienie pozostającym bez pracy mieszkańcom gminy Trzeszczany (których będzie stopniowo ubywać, ze względu na przechodzenie do grup wiekowych poprodukcyjnych, emigrację, niewielki stopień zastąpienia wchodzącymi w wiek produkcyjny) oraz mieszkańcom gmin sąsiednich, pracujących w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy (którzy będą dostępni m. in. ze względu na procesy zachodzące w rolnictwie).

Powierzchnia użytkowa nowej zabudowy potrzebna dla utworzenia 300 miejsc pracy zależna będzie od profilu działalności przedsiębiorstw i może wahać się w szerokim zakresie od 30 m² na 1 osobę (usługi wyspecjalizowane) do 200 m², a nawet 500 m² na 1 osobę (magazynowanie, transport, produkcja o wysokim stopniu automatyzacji). Zgodnie z powyższym powierzchnia nowej zabudowy kształtuje się w przedziale od 9 000 do 150 000 m². Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dotychczasowa działalność gospodarcza na terenie gminy Trzeszczany nie wiązała się intensyfikacją zabudowy usługowej czy usługowo – produkcyjnej. Położenie gminy oraz relatywnie niskie ceny nieruchomości tworzą predyspozycje do lokalizacji zabudowy produkcyjnej (zwłaszcza w zakresie obsługi rolnictwa i przetwórstwa produktów rolnych) i usług terenochłonnych.

Zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę, przy założeniu, że powierzchnia użytkowa zabudowy stanowić będzie średnio 80% powierzchni całkowitej, szacować trzeba w szerokim zakresie - od 15 do 75 ha. Powierzchnia terenów inwestycyjnych brutto, wraz z pewnym marginesem terenów niezabudowanych, powinna być o 20% większa, co daje w konsekwencji ok. 18 - 90 ha.

Aktywizacja przedsiębiorców i mieszkańców w zakresie możliwości rozwoju własnej działalności gospodarczej pozostaje istotnym czynnikiem rozwoju gminy. Liczba usług i ich różnorodność z każdym rokiem ulega zwiększeniu ze względu na rosnące potrzeby mieszkańców, które świadczą o ciągłym podnoszeniu się jakości ich życia. Niestety brak precyzyjnych danych dla określenia wielkości zapotrzebowania na powierzchnię zabudowy usługowej. Nie obserwuje się jednoznacznych tendencji rozwoju powierzchni użytkowej usług. W związku z tym nie da się określić na tej podstawie prawdopodobnego zapotrzebowania na kolejne lata na zabudowę usługową.

Wielkość maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową określić należy biorąc pod uwagę dotychczasowe tendencje rozwoju funkcji usługowych w gminie oraz

potrzeby związane z ich uzupełnieniem. Należy stwierdzić, że na terenie gminy zabudowa usługowa koncentrowała się nierównomiernie (Trzeszczany Pierwsze, Nieledeu) ze względów historycznych, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, koncentrując się w sąsiedztwie terenów obsługi komunikacyjnej, terenów produkcyjnych oraz usług publicznych. W pozostałych częściach gminy, zabudowa usługowa bardzo rzadko uzupełnia zabudowę mieszkaniową. Istniejące w obszarze gminy usługi o charakterze publicznym, obejmujące usługi - oświaty, ochrony zdrowia oraz inne z zakresu usług społecznych - wymagają znacznych uzupełnień i poprawy. Szczególnie intensywnego rozwoju wymagają usługi z zakresu turystyki, rekreacji i kultury. Należy również umożliwić rozwój usług komercyjnych związanych z położeniem w strefie przygranicznej.

Powyższe wymaga zabezpieczenia nowych terenów. Przewidzieć należy znaczny wzrost terenów pod inwestycje – głównie dla rozwoju małych przedsiębiorstw, realizowanych w obszarach rezerwowanych dla rozwoju funkcji usługowej, co jest również zgodnie z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych gminy.

Ponadto należy również wziąć pod uwagę konieczność zrównoważenia spadku wpływów do budżetu miasta gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, co ma związek zarówno z rządowymi reformami polityki podatkowej (np. tzw. zerowy PIT dla osób do 26 roku życia, obniżenie skali podatkowej), jak ze spodziewanym zmniejszeniem liczby ludności, w tym osób w wieku produkcyjnym. Struktura przestrzenna gminy Trzeszczany spowodują, że w przypadku zmniejszenia się liczby mieszkańców spadek wydatków związanych z utrzymaniem gminnej infrastruktury i świadczeniem usług będzie nieproporcjonalnie mniejszy lub nie nastąpi wcale. Gmina musi zatem poszukiwać alternatywnych źródeł dochodów, takich jak podatki od nieruchomości związanych z działalnością gospodarczą.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, należy przewidzieć zapotrzebowanie na nową powierzchnię dla zabudowy usługowej i usługowo – produkcyjnej na poziomie maksymalnym – tj. **90 ha**, przy **150 000 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Liczba ta zawiera zapotrzebowanie zarówno w zakresie usług komercyjnych jak i publicznych, ale nie uwzględnia terenów o charakterze rekreacyjnym i sportowym niekubaturowym. W celu umożliwienia rozwoju funkcji turystycznej i sportowej, niezbędne wydaje się znaczne poszerzenie oferty terenowej dla tych funkcji.

8.4. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej i obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Funkcję terenów określono na podstawie przeznaczenia w planach miejscowych.

Ze względu na specyfikę struktury własnościowej i przestrzennej, w celu oszacowania chłonności poszczególnych terenów rozwojowych wyodrębniono dwie kategorie terenów:

- "I" - działki ewidencyjne spełniające warunki samodzielnych działek budowlanych o cechach adekwatnych do przeznaczenia (wielkość, parametry, dostęp do drogi publicznej),
- "II" - działki ewidencyjne wymagające podziału lub pozbawione dostępu do drogi publicznej, a także tereny złożone z wielu działek samodzielnie niekorzystnych do zabudowy (zbyt wąskie, tj. o szer. poniżej 16 m, zbyt małe, tj. o powierzchni poniżej 0,06 ha, o rozdrobnionej własności, o nieregularnym kształcie itp.), wymagające regulacji - czyli działań

prawnych lub inwestycyjnych mających na celu uzyskanie działek gruntu o regularnym kształcie, odpowiadających wymaganiom rynku nieruchomości i prawa budowlanego.

Powyższy podział istotnie różnicuje ocenę chłonności terenów, gdyż tempo zagospodarowania terenów typu "II" jest odwrotnie proporcjonalne do ich udziału w strukturze terenów niezagospodarowanych, w związku z czym wyczerpanie chłonności terenów typu "I" może spowodować zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego (spadek liczby inwestycji realizowanych przez osoby fizyczne i firmy spoza Gminy Trzeszczany, odpływ mieszkańców do gmin posiadających zasoby terenów inwestycyjnych o konkurencyjnej jakości).

Oszacowanie chłonności terenów przeprowadzono dla następujących obszarów:

- dla terenów położonych w obszarach o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej (zgodnie z art.10 ust. 5 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- dla terenów przeznaczonych w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

8.4.1. Chłonność terenów w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Do identyfikacji obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej na potrzeby bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę zastosowano kryterium zwartości zabudowy oraz położenia w obszarze objętym zaopatrzeniem w wodę z wodociągu gminnego.

Tab. 6. Tereny niezagospodarowane w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno--przestrzennej w podziale na funkcje zabudowy.

Funkcje obszarów w strukturze przestrzennej	Powierzchnia niezagospodarowanych terenów (ha)		
	OGÓŁEM	typu "I"	typu "II"
zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa	70,75	43,87	26,88
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,48	1,48	-
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	3,98	2,75	1,23
zabudowa mieszkaniowo-usługowa	65,29	39,64	25,65
zabudowa usługowa	7,64	6,91	0,73
zabudowa produkcyjna	-	-	-
RAZEM	78,39	50,78	27,61

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i mieszkaniowo – usługowa

Dla potrzeb oszacowania chłonności terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej przyjęto założenie, że na jednej działce budowlanej zostanie

wybudowane jedno mieszkanie, a średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wyniesie 118,3 m² (według danych GUS za lata 2010-2021).

W przypadku rezerw terenów stanowiących wydzielone działki budowlane z dojazdem (typu I") przyjęto, że na jednym terenie powstanie 1 mieszkanie.

W przypadku terenów wymagających wydzielenia działek budowlanych (tereny typu II") liczbę działek / mieszkań oszacowano dzieląc łączną powierzchnię tych terenów przez średnią powierzchnię nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w granicach miast dla woj. lubelskiego, zgodnie z danymi GUS za 2019 r. (tj. 0,23 ha). W przypadku terenów "typu II" wymagających wydzielenia dojazdów lub dróg wewnętrznych, przed oszacowaniem liczby działek / mieszkań możliwych do zlokalizowania w obrębie terenu przyjęto współczynnik zmniejszający na poziomie 0,8.

Ponadto założono, że stopień wykorzystania terenów zabudowy jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej osiągnie w perspektywie roku 2052 maksymalnie 50% powierzchni ogólnej tych obszarów.

Powyższe założenie wynika z analizy rozmieszczenia przestrzennego pozwoleń na budowę wydanych dla nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w latach 2010-2021. Analiza ta prowadzi do wniosku, że pomimo istnienia zasobów terenów niezagospodarowanych w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze, ich realna chłonność została w znacznym stopniu wyczerpana. Wskazuje na to niska aktywność inwestycyjna oraz praktyczny brak transakcji dotyczących tych nieruchomości. W związku z tym należy założyć, że w przyjętej perspektywie planistycznej pozostanie pewien odsetek terenów niezabudowanych, na których aktywizację gmina nie ma wpływu. Do uwarunkowań tych należą: dominująca własność prywatna, nieuregulowane stany prawne gruntów, obniżona atrakcyjność inwestycyjna niektórych terenów związana z ich położeniem, sąsiedztwem lub cechami samego terenu (np. zadrzewienie, którego usunięcie powoduje nieopłacalność inwestycji, położenie na terenach o niekorzystnym ukształtowaniu, niekorzystnych warunkach gruntowych lub wodnych), a w terenach typu "II" niewspółmierne wysokie koszty wydzielenia regularnych działek budowlanych i ich uzbrojenia w stosunku do relatywnie niskiej ceny gruntów budowlanych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze, wreszcie - traktowanie nieruchomości jako lokaty kapitału.

Założono, że chłonność terenów o funkcji mieszkaniowo – usługowej należy zredukować ze względu na możliwą do zlokalizowania na tych terenach zabudowę usługową. Przyjęto, że na zabudowa taka zostanie zlokalizowana na 30% terenów o funkcji mieszkaniowo – usługowej.

Tab. 7. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo - usługowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej.

Rodzaj zabudowy	powierzchnia terenów niezabudowanych [ha]			chłonność	
	razem	w tym typu "I"	w tym typu "II"	liczba działek / mieszkań	pow. użytkowa zabudowy [m ²]
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	3,98	2,75 (9 działek)	1,23 ((1,23 x 0,8 x 0,5)/0,23)	11	1 301,3
Mieszkaniowo – usługowa (wielofunkcyjna)	65,29	39,64 (107 działek x 0,7)	25,65 ((25,65 x 0,8 x 0,5 x 0,7)/0,23)	106	12 539,8
RAZEM	69,27	42,39	26,88	117	13 841,1

Według wyżej przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i o funkcji mieszkaniowo - usługowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze obejmują 13 841,1 m² powierzchni użytkowej (117 mieszkań).

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna

Chłonność terenów pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną oszacowano przy pomocy wskaźników:

- dopuszczalnej maksymalnej powierzchni zabudowy i intensywności zabudowy (wszystkie analizowane obszary znajdują się w granicach obowiązujących planów miejscowych),
- przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania, ustalonej na poziomie ok. 52 m²,
- konieczności zapewnienia 1,1 miejsca postojowego na każde mieszkanie wraz z dojazdami (średnio 25 m² na miejsce postojowe),
- udziału powierzchni użytkowej mieszkań w ogólnej powierzchni użytkowej zabudowy - założono wskaźnik 0,7.

Na potrzeby określenia chłonności terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przeanalizowano wskaźniki urbanistyczne dla dostępnych niezagospodarowanych terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

Tab. 8. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno—przestrzennej.

lokalizacja	powierzchnia terenu [ha]	wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej [%]	wskaźnik intensywności zabudowy	liczba kondygnacji	pow. użytkowa [m ²]	liczba mieszkań
Leopoldów	0,8174	nie ustalono (przyjęto 50%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	3	1872	36
Nieledew	0,4216	nie ustalono (przyjęto 50%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	3	1248	24
Trzeszczany Pierwsze	0,2459	nie ustalono (przyjęto 50%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	3	1248	24
RAZEM	1,48	-	-	-	4 368	84

Według wyżej przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy wielorodzinnej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze obejmują 4 368 m² powierzchni użytkowej (84 mieszkania).

Zabudowa usługowa

Dla terenów stanowiących rezerwy pod zabudowę o funkcji usługowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze założono, że w perspektywie 2052 r. nastąpi całkowite ich zagospodarowanie. Do oszacowania chłonności przyjęto intensywność zabudowy określoną na podstawie wskaźników urbanistycznych ustalonych na obszarze obowiązujących na analizowanych terenach zabudowy usługowej planach miejscowych, które

zostały następnie zredukowane o 50% w związku z niską intensywnością zabudowy usługowej realizowanej w gminie Trzeszczany oraz założeniem, że zabudowa usługowa w przyszłości będzie podtrzymywać ten trend.

Podobnie jak w przypadku zabudowy mieszkaniowej dokonano zróżnicowania rezerw terenów na typ „I”, tj. wydzielone działki budowlane z dojazdem, oraz typ „II”, tj. tereny wymagające wydzielania dojazdów lub dróg wewnętrznych, o niekorzystnym ukształtowaniu granic oraz o niewielkich powierzchniach. Przyjęto konieczność zapewnienia 1 miejsca postojowego na każde 100 m² powierzchni użytkowej wraz z dojazdami (średnio 25 m² na miejsce postojowe). Założono również, że powierzchnia użytkowa budynków usługowych stanowi 80% powierzchni całkowitej.

Tab. 9. Możliwości lokalizacji nowej zabudowy usługowej w obszarach o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

tereny wg typu	lokalizacja	powierzchnia terenu [ha]	wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej [%]	wskaźnik intensywności zabudowy	liczba kondygnacji	pow. użytkowa [m ²]	pow. użytkowa zredukowana o 50% [m ²]
	RAZEM TERENY TYPU I	6,9152	-	-	-	55 320	27 660
tereny typu „I”	Mołodiatycze	0,3804	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	3 043	1 521,5
	Nieledew	4,0464	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	32 371	16 185,5
	Trzeszczany Pierwsze	2,4883	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	19 906	9 953
	RAZEM TERENY TYPU II	0,7327	-	-	-	5 860	2 930
tereny typu „II”	Bogucice	0,2679	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	2 143	1 071,5
	Nieledew	0,4647	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	3 717	1 858,5
RAZEM	-	7,6479	-	-	-	61 180	30 590

Według wyżej przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy usługowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze obejmują 30 590 m² powierzchni użytkowej.

Zabudowa produkcyjna

Stwierdza się brak terenów stanowiących rezerwy pod zabudowę o funkcji produkcyjnej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze.

8.4.2. Chłonność terenów w obszarach przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Funkcję terenów określono na podstawie przeznaczenia w planach miejscowych. Analogicznie, jak w przypadku analizy chłonności obszarów położonych w obszarach o w pełni

wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, ze względu na specyfikę struktury własnościowej i przestrzennej, w celu oszacowania chłonności poszczególnych terenów rozwojowych wyodrębniono dwie kategorie terenów:

- "I" - działki ewidencyjne spełniające warunki samodzielnych działek budowlanych o cechach adekwatnych do przeznaczenia (wielkość, parametry, dostęp do drogi publicznej),
- "II" - działki ewidencyjne wymagające podziału lub pozbawione dostępu do drogi publicznej, a także tereny złożone z wielu działek samodzielnie niekorzystnych do zabudowy (zbyt wąskie, tj. o szer. poniżej 16 m, zbyt małe, tj. o powierzchni poniżej 0,06 ha, o rozdrobnionej własności, o nieregularnym kształcie itp.), wymagające regulacji - czyli działań prawnych lub inwestycyjnych mających na celu uzyskanie działek gruntu o regularnym kształcie, odpowiadających wymaganiom rynku nieruchomości i prawa budowlanego.

Tab. 11. Tereny niezagospodarowane w obszarach przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na funkcje zabudowy.

<i>Funkcje obszarów w strukturze przestrzennej</i>	RAZEM	typu "I"	typu "II"
zabudowa mieszkaniowa i zabudowa mieszkaniowo-usługowa	16,22	5,05	11,17
<i>zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna</i>	-	-	-
<i>zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna</i>	2,86	-	2,86
<i>zabudowa mieszkaniowo-usługowa</i>	13,36	5,05	8,31
zabudowa usługowa	1,77	-	1,77
zabudowa produkcyjna	0,67	0,67	-
RAZEM	18,66	5,72	12,94

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i mieszkaniowo – usługowa (wielofunkcyjna)

Chłonność terenów położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno--przestrzennej, przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i mieszkaniowo-usługową w miejscowych planach, oszacowano metodą analogiczną jak dla terenów położonych w obszarach o w pełni ukształtowanej strukturze. Jednocześnie przyjęto mniejszy stopień wykorzystania rezerw terenów niezabudowanych w perspektywie roku 2052. Założono, że wyniesie on 50% powierzchni ogólnej obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną lub mieszkaniowo-usługową.

W przypadku terenów wymagających wydzielenia działek budowlanych (tereny typu II") liczbę działek / mieszkań oszacowano dzieląc łączną powierzchnię tych terenów przez średnią powierzchnię nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w granicach miast dla woj. lubelskiego, zgodnie z danymi GUS za 2019 r. (tj. 0,23 ha). W przypadku terenów "typu II" wymagających wydzielenia dojazdów lub dróg wewnętrznych, przed oszacowaniem liczby działek / mieszkań możliwych do zlokalizowania w obrębie terenu przyjęto współczynnik zmniejszający na poziomie 0,8.

Założono, że chłonność terenów o funkcji mieszkaniowo – usługowej należy zredukować ze względu na możliwą do zlokalizowania na tych terenach zabudowę usługową. Przyjęto, że na zabudowa taka zostanie zlokalizowana na 30% terenów o funkcji mieszkaniowo – usługowej.

Tab. 12. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo - usługowej w obszarach przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Rodzaj zabudowy	powierzchnia terenów niezabudowanych [ha]			chłonność	
	razem	w tym typu „I”	w tym typu „II”	liczba działek / mieszkań	pow. użytkowa zabudowy [m ²]
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	56,08	-	2,86 ((2,86 x 0,8 x 0,5)/0,23)	5	591,5
Mieszkaniowo – usługowa (wielofunkcyjna)	75,65	5,05 (12 działek x 0,7)	8,31 ((8,31 x 0,8 x 0,5 x 0,7)/0,23)	18	2 129,4
RAZEM	131,73	-	-	23	2 720,9

Według przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy jednorodzinnej i o funkcji mieszkaniowo – usługowej na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej obejmują 2720,9 m² powierzchni użytkowej (ok. 23 mieszkania).

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna

Nie stwierdzono terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w miejscowych planach, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej.

Zabudowa usługowa

Dla terenów położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, przeznaczonych pod zabudowę usługową w miejscowych planach założono, że w perspektywie 2052 r. zostaną zagospodarowane w 80%. Do oszacowania chłonności przyjęto intensywność zabudowy określoną na podstawie wskaźników urbanistycznych ustalonych na obszarze obowiązujących na analizowanych terenach zabudowy usługowej planach miejscowych, które zostały następnie zredukowane o 50% w związku z niską intensywnością zabudowy produkcyjno-usługowej realizowanej w ostatnich latach w gminie Trzeszczany oraz założeniem, że zabudowa usługowa w przyszłości będzie podtrzymywać ten trend.

Podobnie jak w przypadku zabudowy mieszkaniowej dokonano zróżnicowania rezerw terenów na typ „I”, tj. wydzielone działki budowlane z dojazdem, oraz typ „II”, tj. tereny wymagające wydzielenia dojazdów lub dróg wewnętrznych, o niekorzystnym ukształtowaniu granic oraz o niewielkich powierzchniach. Nie stwierdzono działek budowlanych, które spełniają kryteria ustalone dla kategorii „I”. Przyjęto konieczność zapewnienia 1 miejsca postojowego na każde 100 m² powierzchni użytkowej wraz z dojazdami (średnio 25 m² na miejsce postojowe). Założono również, że powierzchnia użytkowa budynków usługowych stanowi 80% powierzchni całkowitej.

Tab. 13. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy usługowej poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno--przestrzennej

tereny wg typu	lokalizacja	powierzchnia terenu [ha]	wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej [%]	wskaźnik intensywności zabudowy	liczba kondygnacji	pow. użytkowa [m ²]	pow. użytkowa zredukowana o 50% [m ²]
tereny typu „II”	Józefin	0,6233	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	4 986	2 493
	Nieledew	0,7289	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	5 831	2 915,5
	Ostrówek Kolonia	0,3275	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	2 620	1 310
	Trzeszczany Pierwsze	0,0957	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	765	382,5
RAZEM	-	1,7754	-	-	-	14 202	7 101

Według wyżej przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy usługowej na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej obejmują 7 101 m² powierzchni użytkowej.

Zabudowa produkcyjna

Dla terenów położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych pod zabudowę o funkcji produkcyjno - usługowej w miejscowych planach założono, że w perspektywie 2050 r. zostaną zagospodarowane w 80%. Do oszacowania chłonności przyjęto intensywność zabudowy określoną na podstawie wskaźników urbanistycznych ustalonych na obszarze obowiązujących na analizowanych terenach zabudowy produkcyjno - usługowej planach miejscowych, które zostały następnie zredukowane o 50% w związku z niską intensywnością zabudowy produkcyjno-usługowej realizowanej w ostatnich latach w Gminie Trzeszczany oraz założeniem, że zabudowa produkcyjno-usługowa w przyszłości będzie podtrzymywać ten trend.

Podobnie jak w przypadku zabudowy mieszkaniowej dokonano zróżnicowania rezerw terenów na typ „I”, tj. wydzielone działki budowlane z dojazdem, oraz typ „II”, tj. tereny wymagające wydzielenia dojazdów lub dróg wewnętrznych, o niekorzystnym ukształtowaniu granic oraz o niewielkich powierzchniach. Nie stwierdzono działek budowlanych, które spełniają kryteria ustalone dla kategorii „II”. Przyjęto konieczność zapewnienia 1 miejsca postojowego na każde 100 m² powierzchni użytkowej wraz z dojazdami (średnio 25 m² na miejsce postojowe). Założono również, że powierzchnia użytkowa budynków o funkcji produkcyjno - usługowej stanowi 80% powierzchni całkowitej.

Tab. 14. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy produkcyjna poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej.

tereny wg typu	lokalizacja	powierzchnia terenu [ha]	wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej [%]	wskaźnik intensywności zabudowy	liczba kondygnacji	pow. użytkowa [m ²]	pow. użytkowa zredukowana o 50% [m ²]
	Lepoldów	0,6789	nie ustalono (przyjęto 30%)	nie ustalono (przyjęto 0,1 - 0,8)	2	5 431,2	2 715,6

RAZEM	-	0,6789	-	-	-	2 715,6
-------	---	--------	---	---	---	---------

Według wyżej przyjętych założeń, możliwości rozmieszczenia nowej zabudowy o funkcji produkcyjno - usługowej na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze przestrzennej obejmują 2715,6 m² powierzchni użytkowej.

8.4.3. Podsumowanie chłonności terenów pod zabudowę dla obszaru Gminy Trzuszczany

Tab. 15. Zestawienie zbiorcze chłonności terenów pod zabudowę

Rodzaj zabudowy	Obszar analizy		Razem GMINA TRZUSZCZANY
	Tereny położone w obszarach o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 2 u.p.z.p.)	Tereny położone poza obszarami o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, przeznaczone pod zabudowę w planach miejscowych (o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 3 u.p.z.p.)	
powierzchnia terenów niezagospodarowanych [ha]			
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	70,75	16,22	86,97
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	69,27	16,22	85,49
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,48	-	1,48
zabudowa usługowa	7,64	1,77	9,41
zabudowa produkcyjna	-	0,67	0,67
powierzchnia użytkowa zabudowy [m²]			
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	18 209,1	2 720,9	20 930
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	13 841,1	2 720,9	16 562
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	4 368	-	4 368
zabudowa usługowa	30 590	7 101	37 691
zabudowa produkcyjna	-	2 715,6	2 715,6
szacunkowa liczba mieszkań			
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	201	23	224
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	117	23	140
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	84	-	84

8.4.4. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów

Tab. 16. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów

Rodzaj zabudowy	Chłonność terenów			Zapotrzebowanie na nową zabudowę w perspektywie roku 2050	Bilans (kol. 5 - kol. 4)
	Tereny w obszarach o w pełni wykształconej strukturze, (o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 2 u.p.z.p.)	Pozostałe tereny przeznaczone pod zabudowę w planach miejscowych (o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 3 u.p.z.p.)	Razem tereny, o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 2 i 3 u.p.z.p.		
powierzchnia terenów w ha					
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	70,75	16,22	86,97	39,78	47,19
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	69,27	16,22	85,49	37,26	48,23
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,48	-	1,48	2,52	-1,04
zabudowa usługowa	7,64	1,77	9,41	90,0	-79,92
zabudowa produkcyjna	-	0,67	0,67		
powierzchnia użytkowa zabudowy w m²					
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	18 209,1	2 720,9	20 930	23 263,5	-2 333,5
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	13 841,1	2 720,9	16 562	21 183,5	-4 621,5
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	4 368	-	4 368	2080	2 288
zabudowa usługowa	30 590	7 101	37 691	150 000	-109 593,4
zabudowa produkcyjna	-	2 715,6	2 715,6		
szacunkowa liczba mieszkań					
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	201	23	224	195	29
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej)	117	23	140	155	-15
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	84	-	84	40	44

Z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, wykonanego zgodnie z zasadami określonymi w art. 10 ust. 5 pkt 2 i 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wynika, że zapotrzebowanie na nową zabudowę oszacowane w perspektywie roku 2052 jest możliwe do zrealizowania w ramach chłonności terenów położonych w obszarach o w pełni

wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego położonych poza tymi obszarami, w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (wraz z zabudową o funkcji mieszkaniowo – usługowej). W przypadku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy usługowej i produkcyjnej możliwe jest wyznaczenie nowych terenów.

9. Stan prawny gruntów /art.10 ust. 1 pkt 8/

W skład mienia komunalnego wchodzi następujące składniki:

- grunty rolne,
- grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę,
- tereny rekreacyjne,
- parki,
- grunty będące w wieczystym użytkowaniu Gminy /tereny składów, tory kolejowe/

Na ogólną powierzchnię gruntów 199,7065 ha własności i posiadania oraz 15,9513 ha prawa wieczystego użytkowania (wg. stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.) Grunty obejmują drogi gminne i powszechnego korzystania grunty będące w zarządzie GOK, GS, Zakładu Komunalnego oraz w wieczystym użytkowaniu Spółek i właścicieli lokali mieszkalnych i użytkowych, będące w zarządzie szkół. Powierzchnia ogólna 155,1731 ha jest w następujący sposób zagospodarowana: oddane w dzierżawę /użytkowane rolniczo, ogrody, pod garażami/, przekazane w użytkowanie wieczyste, przekazane w użytkowanie wieczyste, przekazane w zarząd (GOK, szkoły, GZK) w bezpośrednim zarządzie gminy oraz inne formy administrowania. Lokalizacja gruntów oraz sposób zagospodarowania mienia komunalnego przedstawia się następująco:

1. grunty rolne - 36,8752 ha

5,8600 ha w Nieleddwi i Trzeszczanach – teren wydzierżawiony na cele rolnicze / ogrody działkowe przy osiedlach/;

1,8600 ha w Mołodiatyczach; wydzierżawiony na cele rolnicze / były działki szkolne, grunt przeznaczony pod stację paliw/;

1,5000 ha w Drogojówce – wydzierżawiony na cele rolnicze / koło b. szkoły /;

2,5000 ha w Trzeszczanach – teren wokół UG / wydzierżawione na cele rolnicze koło byłej agronomówki /;

0,9300 ha – grunty użytkowane przez nauczycieli, jako działki w Nieleddwi;

24,2252 ha – ogrody przy osiedlach użytkowane przez mieszkańców osiedli w Trzeszczanach i Nieleddwi;

14,2000 ha w Zaborcach , Trzeszczanach, Bogucicach, Mołodiatyczach i Nieleddwi – grunty rolne wydzierżawione rolnikom.

2. działki budowlane - 0,2200 ha

0,22 ha w Trzeszczanach – wydzierżawione na cele rolnicze,

3. tereny rekreacyjne - 5,4200 ha.

1,00 ha - w Trzeszczanach / boisko /;

1,73 ha – w Nieleddwi / boisko /;

2,34 ha – w Nieleddwi /zadrzewienia koło stawów /;

4. grunty pozostałe - 147,1513 ha

oddane w dzierżawę – 1,7864 ha w / weterynaria, pod sklepem w Leopoldowie, pod garaże w Nieleddwi i Trzeszczanach/;

będące w zarządzie , użytkowaniu 11,3900 ha w Trzeszczanach i Nieleddwi / GS, GOK, Zakład Komunalny, Szkół w Trzeszczanach, Nieleddwi i Mołodiatyczach /;

oddane w użytkowanie wieczyste 20,70 ha położone w Trzeszczanach i Nieleddwi w użytkowaniu właścicieli lokali użytkowych , przekazane w użytkowanie wieczyste Spółce

Kres-Mot i Poltor, GZK , będące w użytkowaniu wspólnoty mieszkaniowej w Trzeszczanach, grunty przekształcone 4,0206 ha;

w bezpośrednim zarządzie gminy – 113,2749 ha – pod świetlicami w Trzeszczanach, Mołodiatyczach , Drogojówce , Bogucicach, Ostrówku, Majdanie Wielkim, Zaborcach, Józefinie oraz garaż OSP w Nieleddwi, Leopoldowie wysypisko odpadów w Trzeszczanach, grunt pod budynkiem UG , kotłownia osiedlowa w Nieleddwi i wiaty w Nieleddwi i Trzeszczanach, grunty przejęte od PKP (pasy kolejowe) w Leopoldowie, Trzeszczanach, Zadębcach, Zadębcach Kolonia i Nieleddwi ponadto drogi gminne i powszechnego korzystania z terenu całej gminy.

5. parki – 10,04 ha - położone w Nieleddwi i Zaborcach.

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych /art.10 ust. 1 pkt 9/

Obszar Gminy Trzeszczany położony jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) oraz w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW2000121 oraz częściowo (Obszar nr 4) w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW200090, ustanowionymi na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 624 ze zm.).

Ochroną prawną na terenie gminy objęte są: gleby od I do III klasy bonitacyjnej, zajmującej gros gruntów ornych gminy (na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995r.o ochronie gruntów ornych i leśnych). Chronione są także lasy na mocy powyższej ustawy oraz pomniki przyrody. Na terenie Gminy brak jest zarówno obszarów prawnie chronionych jak i objętych siecią Natura 2000. Występuje dziewięć drzew uznanych za pomniki przyrody.

Ochroną prawną, zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na terenie gminy objęte wpisami do rejestru zabytków województwa lubelskiego, Gminnej Ewidencji Zabytków.

11. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych /art.10 ust. 1 pkt 10/

Na obszarze Gminy Trzeszczany nie występują osuwiska oraz obszary predysponowanych do występowania ruchów masowych.

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla /art.10 ust. pkt 11/

12.1. Udokumentowane złoża kopalin

Na obszarze Gminy Trzeszczany nie występują udokumentowane złoża kopalin.

12.2. Zasoby wód podziemnych

Obszar Gminy Trzeszczany położony jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) oraz w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW2000121 oraz częściowo w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW200090.

Jednolita Część Wód Podziemnych PLGW2000121 charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Ogólną oceną stanu JCWPd określono jako dobrą. Nie stwierdzono zagrożenia dla spełnienia celów środowiskowych (dane z 2019 r.).

Jednolita Część Wód Podziemnych PLGW200090 charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Ogólną oceną stanu JCWPd określono jako dobrą. Nie stwierdzono zagrożenia dla spełnienia celów środowiskowych (dane z 2019 r.).

Na obszarze objętym zmianą studium nie wyznaczono obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość).

12.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na obszarze Gminy Trzeszczany nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

13. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych /art.10 ust. 1 pkt 12/

Na obszarze Gminy Trzeszczany nie występują tereny górnicze.

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami /art.10 ust. 1 pkt 13/

14.1. Komunikacja

14.1.1. Drogi

Podstawowe powiązania infrastrukturalne pomiędzy miejscowościami generowane są przez infrastrukturę drogową, która ma istotny wpływ na funkcjonalność poszczególnych części Gminy. Podstawową sieć dróg na terenie Gminy Trzeszczany tworzą drogi powiatowe – przez obszar Gminy nie przebiegają drogi krajowe ani wojewódzkie. Drogą o największym znaczeniu jest droga powiatowa nr 3230 L Skierbieszów–Hrubieszów, przebiegająca między innymi przez Trzeszczany Pierwsze oraz Nieledew. Droga nr 3230 L stanowi szlak alternatywny dla położonej w niedalekiej odległości drogi wojewódzkiej nr 847 Zamość-Hrubieszów, przez co przejmuje z niej część ruchu (np. do przejścia granicznego w Zosinie).

W obrębie obszaru Gminy droga zapewnia komunikację w kierunku wschód-zachód. Ponadto, do podstawowych szlaków komunikacyjnych Gminy należą także drogi powiatowe nr 3287 L Uchanie–Werbkowice (komunikacja w kierunku północ-południe) oraz nr 3403 L Teratyn–Nieledew (łącząca się z drogą nr 3230 L). Ponadto przez obszar Gminy przebiegają drogi powiatowe nr 3402 L Kol. Staszic–Zadębcze, nr 3417 L Drogojówka–Trzeszczany, nr 3235 L Szystowice–Ostrówek, nr 3236 L Mołodiatycze–Kol. Horyszów, nr 3418 L Zaborce–Hostynne, nr 3414 L Moniatycze–Nieledew, nr 3415 L Nieledew–Wilków. Drogi te w komunikacji w obrębie Gminy mają znaczenie lokalne i są wykorzystywane przede wszystkim przez mieszkańców położonych przy nich miejscowości, natomiast stanowią one dogodny połączenie obszaru Gminy z sąsiednimi miejscowościami i gminami. Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez obszar Gminy wynosi 50 km. Natężenie ruchu na drogach powiatowych przebiegających przez obszar Gminy jest umiarkowane, nie zidentyfikowano miejsc szczególnie niebezpiecznych. Do głównych problemów związanych z siecią drogową na terenie Gminy Trzeszczany należy zły stan nawierzchni wielu dróg, zarówno powiatowych, jak i gminnych. W wielu miejscowościach brakuje chodników oraz innych elementów infrastruktury drogowej i okołodrogowej (zatoki przystankowe, wyznaczone przejścia dla pieszych, niezbędne oznakowanie w miejscach szczególnie niebezpiecznych), co w istotny sposób obniża bezpieczeństwo pieszych i innych użytkowników dróg. Mapa 3. Sieć dróg powiatowych na terenie Gminy Trzeszczany z zaznaczeniem trzech głównych szlaków komunikacyjnych Źródło: Geoportal powiatu hrubieszowskiego. Dbłość o wysoką jakość nawierzchni dróg wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców i rozwój sfery gospodarczej, jak również na turystykę. W ostatnich latach ogromną popularność przeżywa turystyka rowerowa, jednak budowa wyspecjalizowanych ścieżek niesie za sobą dodatkowe koszty i nie wszędzie jest możliwa. Obszary gmin o umiarkowanym natężeniu ruchu, oddalone od dróg krajowych i wojewódzkich, z wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, mogą być miejscem rozwoju tej formy rekreacji, pod warunkiem, że będą dysponowały wysokiej jakości siecią dróg lokalnych, prowadzących do atrakcyjnych miejsc. Rozwój i modernizacja sieci dróg wpłynie korzystnie na każdą ze sfer.

14.1.2. Kolej

Na terenie gminy nie znajdują się linie kolejowe.

14.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w wodę pitną zapewniają wodociągi komunalne (w Trzeszczanach, Drogojówce, Mołodiatyczach, Leopoldowie, Bogucicach i Nieledew i na osiedlu Kres-Mot), zakładowe (w Nieledwi przy osiedlu Real) oraz studnie lokalnie wiercone i kopane na terenach zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej. Większość z tych wodociągów została zrealizowana na początku lat 80-tych. W roku 2010 wybudowano wodociąg w Bogucicach. Najstarszym wodociągiem zaopatrującym w wodę wsie Drogojówka, Majdan Wielki oraz Szystowice, Ornatowice i Skibice z gminy Grabowiec jest ujęcie w Drogojówce z hydrofornią. Całkowita długość sieci tego wodociągu wynosi 10,7 km z czego na obszarze gminy Trzeszczany 3,90 km, co stanowi 100% gospodarstw domowych tych wsi. Wodociąg w Trzeszczanach Pierwszych zaopatruje w wodę wsie Trzeszczany Pierwsze i Drugie. Całkowita długość sieci wynosi 10,5 km oraz 5,6 km przyłączy, co stanowi 65% ogółu gospodarstw. Wodociąg w Nieledwi zrealizowany został w oparciu o ujęcie zakładowe dawnego

Przedsiębiorstwa Przetwórstwa Owoców i Warzyw Sp. z o.o. obecnie spółka „Real” S.A. Całkowita długość sieci wynosi 20,40 km, co stanowi 71,5% gospodarstw domowych. Wodociąg komunalny przy osiedlu Kres-Mot z ujęciem wody zaopatruje bloki mieszkalne oraz indywidualne domy mieszkalne na osiedlu Kres – Mot Nieledew. Wodociąg w Leopoldowie posiada dwie studnie głębinowe z hydrofornią. Długość sieci wodociągowej wynosi 6,5 km, co stanowi 100% potrzeb. Wodociąg grupowy w Mołodiatyczach zaopatruje wsie Mołodiatycze, Korytyna i Ostrówek. Długość sieci wynosi 20,5 km, co stanowi 89% potrzeb. Wodociąg w miejscowości Bogucice jest nowym wodociągiem długość sieci wynosi 7,47 km. Poziom zaopatrzenia w wodę należy ocenić dobrze, zauważając jednocześnie potrzebę dalszych inwestycji w tym zakresie. Największym problemem jest problem z jakością wody na osiedlu Real w Nieledwi, dlatego też w pierwszej kolejności modernizacji wymaga ten odcinek wodociągu komunalnego. Lokalizacja sieci wodociągowej zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego nie wymaga zmiany tego planu. Wskaźnik zwodociągowania gminy wg GUS wynosi 76,82%, średnia dla powiatu hrubieszowskiego 57,83%, jeżeli zostanie zmodernizowany wodociąg komunalny w Nieledwi inwestycje wodociągowe na terenie gminy będą wykonane w 100% do gospodarstw domowych i rolnych, gdzie są możliwości techniczne budowy tego typu infrastruktury. Zgodnie z Uchwałą Nr CLXII/3141/2020 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 7 lipca 2020 r. w sprawie zatwierdzenia listy zawierającej informację o kolejności przysługiwania pomocy na operacje typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania 7.2 „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 2020, wniosek o dofinansowanie przebudowy ujęcia wody, stacji wodociągowej oraz przydomowej oczyszczalni ścieków złożony przez Gminę Trzeszczany, został wybrany do dofinansowania. Koszt realizacji operacji wynosi 3 964 461,01 zł, zaś sama inwestycja została podzielona na dwa etapy. Zgodnie z wnioskiem etap I przewidziany jest do wykonania w 2021 roku natomiast zakończenie II etapu przewidziano na miesiąc sierpień 2022 r. Inwestycja umożliwi wyeliminowanie notorycznych awarii sieci wodociągowej, pozwoli na zasilenie wodociągu wodą z własnego ujęcia jak również wpłynie na poprawę jej jakości.

14.2.2. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacyjna na obszarze gminy jest słabo rozwinięta. Zbiorczym systemem odprowadzania ścieków objęto jedynie zabudowę Gospodarstwa Rolnego w Leopoldowie w oparciu o zlokalizowaną przy gorzelnii na pow. 0,50 ha oczyszczalnię o przepustowości około 200m³/dobę, o strefie uciążliwości 100m. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Białka (zlewnia Huczwa). Całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,7 km, a w rozbiciu na poszczególne miejscowości: Leopoldów – 0,4 km, Kres-Mot – 0,5 km, Nieledew wieś – 1,9 km, Zakład Real– 0,9 km. We wsi Nieledew w oparciu o mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków „Real” S.A. o przepustowości 2600 m³/dobę rozbudowano sieć kanalizacyjną na teren miejscowości. Sieć kanalizacyjna składa się z 1540 m. przykanalików oraz sieci tłocznej o długości 1896 m. Sieć wspomagana jest przez 3 przepompownie strefowe. Poziom oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych jest dobry. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakaz odprowadzania bądź wylewania ścieków do cieków wodnych, urządzeń melioracyjnych i gruntów. Na terenie gminy funkcjonują też indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków. Obecnie jest 10 takich obiektów oczyszczania ścieków. Niewątpliwie budowa gminnej oczyszczalni ścieków

stanowić będzie wyzwanie na kolejne lata, jednakże będzie to inwestycja niezbędna do przeprowadzenia i wyjątkowo kosztowna.

14.3. Gospodarka odpadami

Zgodnie z danymi BDL GUS, w 2020 roku masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie Gminy Trzeszczany wynosiła 122 kg i była wyższa o 39 kg w stosunku do wartości tego wskaźnika w roku 2019 (pierwszy rok udostępnienia tego rodzaju danych w BDL GUS). Oznacza to, że ilość odpadów wytwarzanych przez mieszkańców rośnie w przeliczeniu na jednostkę. Ogółem, na terenie Gminy w 2020 zebrano 497,04 ton odpadów zmieszanych (z czego 458,32 tony to odpady z gospodarstw domowych), co stanowiło wartość większą niż w roku 2019 o 152,7 tony. Jednocześnie wzrosła ilość selektywnie zebranych odpadów: w 2020 wynosiła 185,16 tony i była wyższa o 28,12 tony niż w roku 2019. Gmina wywiązuje się ze swoich ustawowych obowiązków w zakresie gospodarowania odpadami. Rośnie liczba odpadów w przeliczeniu na mieszkańca, udaje się także zwiększyć ilość odpadów odbieranych selektywnie. Do podstawowych zadań z zakresu gospodarki odpadami należy między innymi dalsze zwiększanie efektywności selektywnej zbiórki odpadów oraz podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, przedsiębiorców i rolników w tym zakresie.

14.4. Elektroenergetyka

Gmina jest w całości zelektryfikowana.

Gazownictwo

Na terenie Gminy Trzeszczany nie funkcjonuje sieć gazowa. Gospodarstwa wykorzystujące gaz w celach bytowych, używają gazu z butli gazowych.

14.5. Ciepłownictwo

Obszar Gminy nie ma dostępu do sieci ciepłej. Dostawy ciepła do budynków oraz ciepłej wody użytkowej odbywają się głównie w oparciu o tradycyjne sposoby ogrzewania, w zdecydowanej większości jest to ogrzewanie węglem kamiennym (w sezonie letnim zastępowanym drewnem). Część mieszkańców mieszkających w niedawno wybudowanych lub zmodernizowanych budynkach decyduje się na skorzystanie z innych źródeł ciepła: gazu płynnego lub podłączenia kolektorów słonecznych, jednak rozwiązania te są mało popularne. Niekorzystny wpływ obecnych sposobów dostarczania ciepła i ciepłej wody użytkowej do mieszkań i obiektów użyteczności publicznej potęguje niska wydajność energetyczna budynków i systemów ich ogrzewania (nieocieplone ściany zewnętrzne i stropy, przestarzałe piece, itp.), która powoduje konieczność spalania większej ilości surowców do uzyskania pożądanego efektu, niż w budynkach nowych, o wysokiej klasie energetycznej. Dodatkowo, w kotłowniach i paleniskach indywidualnych spala się często także przedmioty z tworzyw nieprzeznaczonych do palenia (takich jak plastik, guma, tekstylia), przez co do atmosfery emitowane są szkodliwe związki chemiczne. Do priorytetowych przedsięwzięć w tym zakresie należy realizacja przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji (modernizacje kotłowni, przechodzenie na system ogrzewania zasilany innymi niż węgiel surowcami energetycznymi, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii) oraz zwiększenie energooszczędności budynków

(termomodernizacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Konieczne jest także zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie niebezpieczeństw płynących ze spalania w przydomowych piecach i kotłowniach przedmiotów wykonanych z tworzyw nieprzeznaczonych do palenia (takich jak plastik, guma, tekstylia).

14.6. Telekomunikacja

Mieszkańcy Gminy posiadają dostęp do Internetu i sieci telefonii komórkowej.

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych /art.10 ust. 1 pkt 14/

Wg wskazań planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego (Uchwała nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. – Dz. U. Woj. Lub. 2015.5441) na terenie gminy Trzeszczany, z uwzględnieniem analizowanych obszarów, występują następujące uwarunkowania i kierunki wymagające uwzględnienia w dokumentach planistycznych:

Rolnicza przestrzeń produkcyjna – podstrefa wyżynna

Rolnicza przestrzeń produkcyjna obejmuje strefy o wyraźnie zróżnicowanym potencjale dla produkcji roślinnej i hodowlanej, wśród na obszarach objętych zmianą wyróżnia się strefę roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmującą podstrefę centralną (wyżynną) – charakteryzującą się dominującym udziałem gleb wysokich klas bonitacyjnych, który traktuje się jako strategiczny obszar żywicielski. Korzystne warunki glebowo-rolnicze oraz tradycje rolnicze decydują o lokalnych specjalizacjach produkcji rolnej, głównie roślinnej. Od południa graniczy z rozległymi kompleksami leśnymi Kotliny Sandomierskiej i Roztocza.

Projektowane obszary ochronne GZWP

Projektowane obszary chronione GZWP 407, których granice i sposoby zagospodarowania określone zostały w dokumentacji hydrogeologicznej zbiornika (w projektowanych obszarach ochronnych GZWP wyklucza się realizację przedsięwzięć wpływających negatywnie na stan jakościowy i ilościowy wód podziemnych). W celu ochrony obszarów bardzo wrażliwych na zanieczyszczenia (o dużej przepuszczalności) oraz obszarów wokół dużych ujęć wód podziemnych w obrębie projektowanych obszarów ochronnych GZWP wyodrębnia się obszary szczególnej ochrony oraz obszary bardzo podatne i podatne na zagrożenia.

Obszary poszukiwań (koncesji poszukiwawczych) gazu ziemnego z łupków (stan na dzień 1.04.2015 r.)

W kontekście bezpieczeństwa energetycznego kraju istotne znaczenie mogą posiadać obecnie rozpoznawane zasoby gazu i ropy naftowej w łupkach dolnego paleozoiku.

Zwiększenie zdolności ochronnych i samoregulujących środowiska

W ramach kształtowania odporności środowiska wskazuje się do ochrony i działań stabilizacyjnych:

- doliny rzeczne mało przekształcone i naturalne, doliny zmeliorowane i z częściowo uregulowanymi rzekami, ale o zachowanych walorach przyrodniczo – krajobrazowych;
- mało przekształcone i naturalne pobraża zbiorników wodnych;
- struktury krajobrazowe odpowiedzialne za mikroretencję, w tym obszary mokradłowe.

W ramach kształtowania odporności środowiska wskazuje się do renaturalizacji - niewłaściwie funkcjonujące struktury przyrodnicze odpowiadające za retencję obszarową, w tym zwłaszcza zmeliorowane łąki i torfowiska.

W ramach kształtowania odporności środowiska wskazuje się wzbogacenia przyrodniczego drogą fitomelioracji - monokultury rolnicze.

Kształtowanie tożsamości regionalnej – pogranicza kulturowego

W ramach kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego wskazuje się pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystycznej, w tym pasmo pogranicza kulturowego wyznaczone przez obiekty sakralne 3 religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie). Pasma pogranicza kulturowego obejmuje powiaty: Chełm, Biała Podlaska, Zamość, bialski, włodawski, chełmski, hrubieszowski, tomaszowski.

Tereny wymagające poprawy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej – obszary wymagające regulacji stosunków wodnych

Do obszarów priorytetowych pod względem budowy oraz rozbudowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha, zalicza się m. in. gminę Trzeszczany.

Wiejskie obszary funkcjonalne – wymagające wsparcia procesów rozwojowych

Obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych to obszary o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych oraz o słabo rozwiniętej sieci mniejszych miast. Obszary te w znikomym stopniu uczestniczą we współczesnych procesach rozwojowych kraju. Oferują niedochodowe miejsca pracy, głównie w niewyspecjalizowanym rolnictwie oraz uzupełniająco w innych sferach gospodarki, dodatkowo narażone są na wahania sezonowe (turystyka) i zagrożone likwidacją w warunkach dekonunktury. Duża część mieszkańców jest nieaktywna zawodowo ze względu na zaburzoną strukturę demograficzną (emigracja zarobkowa), wynikającą również z braku alternatywnych źródeł dochodów (ukryte bezrobocie strukturalne na wsi). Obszary te charakteryzują się również dużym zróżnicowaniem przyrodniczych warunków produkcji rolnej, a także niekorzystną strukturą agrarną gospodarstw. Do obszarów tych zalicza się gminy wiejskie i obszary wiejskie gmin miejsko-wiejskich położone poza strefą obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych.

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych (transportowych, teleinformatycznych, społeczno-gospodarczych) z lokalnymi ośrodkami rozwoju,
- stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości związanej z produkcją rolną i wykorzystywaniem walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego w turystyce.

Zasada zagospodarowania przestrzennego:

- dostosowywanie zagospodarowania do warunków zmniejszającego się zaludnienia.

Przygraniczny obszar funkcjonalny:

Przygraniczny obszar funkcjonalny obejmuje gminy z 5 powiatów przygranicznych: białskiego, włodawskiego, chełmskiego, hrubieszowskiego i tomaszowskiego (Rys. 19. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym). W jego strukturze wewnętrznej wyróżnia się strefę nadgraniczną obejmującą, zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tj. Dz. U. z 2009 Nr 12, poz. 67 z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 sierpnia 2005 r. w sprawie wykazu gmin i innych jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa położonych w strefie nadgranicznej oraz tablicy określającej zasięg tej strefy (Dz. U. Nr 188, poz. 1580), 21 gmin, w tym gminę Trzeszczany.

Najważniejszym problemem dla dalszego rozwoju funkcji transgranicznych jest niedostateczna gęstość przejść granicznych zarówno drogowych jak i kolejowych, a także przejść turystycznych, sezonowych i obsługujących mały ruch graniczny. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru w dużym stopniu uzależniony jest od zahamowania stale pogłębiających się negatywnych procesów demograficznych i strukturalnych.

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

- zwiększenie dostępności w relacjach krajowych i regionalnych (poprawa dostępu do usług, sieci
- transportowych i telekomunikacyjnych),
- wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich,
- rozwój sieci przejść granicznych i infrastruktury granicznej,
- rozbudowa infrastruktury logistycznej.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- uwzględnianie w zagospodarowaniu potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym,
- integrowanie systemów transportowych,
- usprawnienie powiązań transportowych.

Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej):

Priorytet rozwojowy:

- *optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego.*

Funkcje rozwojowe:

- *podstawowe – gospodarcza (ukierunkowana na produkcję rolniczą),*
- *towarzyszące – turystyczna.*

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- *produkcja roślinna,*
- *rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,*
- *rozwój agroturystyki jako formy wzbogacenia funkcjonalnego obszarów wiejskich,*
- *rozwój infrastruktury turystycznej (głównie szlaków turystycznych),*
- *produkcja zdrowej żywności,*
- *rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.*

Zasady i warunki zagospodarowania:

- *utrzymanie w użytkowaniu rolniczym gleb o najwyższej przydatności dla produkcji roślinnej,*
- *utrzymanie trwałych użytków zielonych dla przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych,*
- *przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych,*
- *wzbogacanie przyrodnicze agroekosystemów poprzez fitomelioracje,*
- *dostosowanie struktury agrarnej do potrzeb wysokotowarowego rolnictwa,*
- *aktywna ochrona walorów krajobrazu kulturowego i dbałość o jakość przestrzenną zagospodarowania.*

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej /art.10 ust. 1 pkt 15/

Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego i mapą ryzyka powodziowego w granicach Gminy Trzeszczany nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

V. Wykaz wykorzystanych dokumentów i opracowań

1. Akty prawne

1. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2556 z późn. zmianami),*
2. *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 503 z późn. zmianami),*
3. *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2022 r. poz. 1029 z późn. zmianami),*
4. *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2022 poz. 699 z późn. zmianami),*

5. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2625 z późn. zmianami),
6. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2022 poz. 916 z późn. zmianami),
7. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. 2022 poz. 672 z późn. zmianami),
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2023 poz. 633 z późn. zmianami),
9. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2022 poz. 840 z późn. zmianami),
10. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2022 poz. 2409 z późn. zmianami).

2. Dokumenty strategiczne, programy, opracowania studialne

1. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 /MP z 2012 r. poz. 252/;*
2. *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.);*
3. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwała nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. – Dz. U. Woj. Lub. 2015.5441;*
4. *Strategii Rozwoju Gminy Trzeszczany na lata 2022-2028;*
5. *Strategia Rozwoju Gminy Trzeszczany 2015-2020;*
6. *Raport O Stanie Gminy Trzeszczany, Trzeszczany Pierwsze 22.07.2020 r.;*
7. *Gminna Ewidencja Zabytków, przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Trzeszczany z dnia 13 lutego 2018 r.;*
8. *Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017, Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/210/2014 Rady Gminy Trzeszczany z dnia 25 czerwca 2014r.;*
9. *Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Trzeszczany, luty 2023 r.;*
10. *Sytuacja demograficzna województwa lubelskiego w 2019 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2020;*
11. *Zasoby mieszkaniowe województwa lubelskiego w 2018 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2019;*
12. *Stan i ruch naturalny ludności w województwie lubelskim w 2020 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2021;*
13. *Ludność w podregionie chełmsko-zamojskim w 2016 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2017;*
14. *Popyt na pracę w województwie lubelskim w 2020 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2021;*
15. *Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w 2020 r., Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2021;*
16. *Budownictwo mieszkaniowe w województwie lubelskim w 2020 roku, Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2021;*
17. *Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>*
18. *Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Trzeszczany;*
19. *Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego za rok 2019;*
20. *System Informacji Przestrzennej Województwa Lubelskiego;*
21. *Geoserwis Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska;*
22. *Geoserwis Państwowego Instytutu Geologicznego;*
23. *Program ochrony środowiska dla Gminy Trzeszczany, 2004 r.;*
24. *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy miejskiej Hrubieszów na lata 2015-2020;*
25. *<http://geoserwis.gdos.gov.pl>;*
26. *<http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>;*
27. *<http://geoportal.kzgw.gov.pl>;*

28. <http://www.isok.gov.pl/pl/>;
29. *Mapa geologiczna Polski, Szkic geologiczno-inżynierski*;
30. *Mapa geomorfologiczna*;
31. *Mapa hydrogeologiczna*;
32. *Mapa glebowo-rolnicza*;
33. *Portal Europejskiej Sieci ekologicznej Natura 2000*, <http://natura2000.gdos.gov.pl/>;
34. *Portal Rejestracji i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju*;
35. www.geozagrozenia.agh.edu.pl/;
36. *Materiały i obserwacje własne z wizji lokalnej w terenie*;
37. *Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, opracowanie na potrzeby zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzeszczany, opracowanie własne 2023 r.*